

Nr 19.

Ankom till riksdagens kansli den 17 maj 1922 kl. 2 e. m.

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vissa delar av förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862 m. m. jämte två i anledning därav väckta motioner.

Till konstitutionsutskottets handläggning hava båda kamrarna hänvisat en av Kungl. Maj:t till riksdagen avlåten proposition, nr 120, vari Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogade här nedan intagna förslag till

*Kungl. Maj:ts
proposition
nr 120.*

- 1) lag om ändring i vissa delar av förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862,
- 2) lag om ändring i vissa delar av förordningen om kommunalstyrelse i stad den 21 mars 1862,
- 3) lag om ändring i vissa delar av förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862,
- 4) lag om ändring i vissa delar av förordningen om landsting den 21 mars 1862,
- 5) lag om ändring i vissa delar av lagen den 20 maj 1921 med vissa föreskrifter i fråga om val av kommunal-, municipal- och stadsfullmäktige samt av landstingsmän,
- 6) lag om ändrad lydelse av 5 och 7 §§ i lagen den 26 november 1920 om val till riksdagen samt
- 7) lag om ändrad lydelse av 12 § i lagen den 14 juni 1918 om fattigvården.

Beträffande motiveringen för dessa förslag får utskottet hänvisa till det vid propositionen fogade utdrag av protokollet över socialärenden den 3 mars 1922.

I samband med nämnda proposition har utskottet till behandling förehått två i anledning av densamma väckta motioner, nämligen motionen I: 121 av herr *Lyberg m. fl.* och motionen II: 212 av herr *Olsson* i Gävle.

Motionen
I: 121.

I motionen I: 121 har herr *Lyberg m. fl.* hemställt, »att riksdagen ville för sin del besluta sådana ändringar i kommunallagarna, att vid val av kommunalfullmäktige, stadsfullmäktige och landstingsmän kunna å valsedel upptagas särskilda efterträdarenamn för vart och ett av de namn, som avse själva valet.»

Till stöd för denna sin hemställan hava motionärerna anført följande:

»Beträffande de regler för valsättet, som enligt 1921 års ändringar i vissa delar av lagen om val till riksdagen skola lända till efterrättelse, föreligger så till vida en skillnad mellan bestämmelserna angående val till första kammaren och andra kammaren, att väl vid de förra valen, men icke vid de senare särskilda efterträdarenamn kunna upptagas på valsedelns högra sida. Avgår under valperioden en ordinarie ledamot av första kammaren, skall, där dylika efterträdarenamn förekomma, vid sammanräkning för utseende av efterträdare röstvärdet i första hand tillgodoräknas det namn, som står främst av de för den avgångne riksdagsmannen särskilt upptagna efterträdarenamnen och, först om sådant namn icke finnes, namn å valsedelns vänstra sida, d. v. s. å den sida av valsedeln, som alltid skall upptaga de namn, som avse själva riksdagsmannavalet. Av proportionsvalsakkunniga — vars betänkande låg till grund för den kungl. propositionen och riksdagens beslut i ämnet — anfördes följande såsom motiv för denna anordning med särskilda efterträdarenamn:

'Det personliga ersättarskap, som nu gällande stadganden innebära, är emellertid så till vida icke fullt genomfört, som det icke gives någon möjlighet för valmannen att, ifall han önskar viss bestämd person till efterträdare åt viss bestämd representant, utmärka detta. Samma person kan komma att stå såsom efterträdare åt partiets samtliga riksdagsmän i valkretsen; huruvida han närmast är ersättare för A eller B eller C beror på vilkendera av dessa, som först avgår. Vi hava velat bereda ett ytterligare utrymme för det personliga ersättarskapet genom en särskild form för valsedlarnas utfyllande.

I dylikt syfte föreslå vi nämligen ett sådant formulär för valsedel vid val till första kammaren, att sedeln avdelas i en vänster- och en högerkolumn, den förra avsedd för de för själva riksdagsmannavalet upptagna namnen, den senare för särskilda ersättarenamn. I den vänstra kolumnen skola namnen uppföras vart för sig i särskilda rutor. Mot varje ruta å vänstra sidan svarar å den högra en särskild ruta, i vilken må kunna uppföras ett eller två namn, vilka framför andra skola komma i betraktande vid val av efterträdare åt den i förstnämnda ruta an-

givna riksdagsmannen i den ordning, vari de uppförts. Även om denna anordning genomgående praktiseras, kan givetvis allt fortfarande inträffa, att samma person samtidigt kan vara efterträdare åt flera riksdagsmän. Men detta beror då på att valmännen uppfört honom i flera ersättarerutor, vilket nämligen skulle kunna ske.

Anordningen har emellertid, såsom antytts, icke obligatorisk karaktär. Den som vill, kan rösta i överensstämmelse med det nuvarande tillvägagångssättet, i vilket fall, vad hans valsedel beträffar, namnen vid ersättarevalet komma i betraktande enligt samma regler som de nu gällande.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 120 med förslag till lag om ändring i vissa delar av förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862 m. m. hava upptagits bestämmelser, enligt vilka i ovan angivna hänseende de för *andrakammarvalen* gällande reglerna i allo skulle tillämpas vid kommunala representantval. Särskilda efterträdarenamn skulle sålunda vid sist omnämnda val icke kunna komma i fråga.

De skäl, som av proportionsvalsakkunniga anförts för ifrågavarande anordning vid förstakammarvalen, synas emellertid i än högre grad tala för ett medgivande i lag av enahanda förfaringssätt vid dessa kommunala val, emedan därigenom skulle för företrädare av olika åskådningar inom en kommunal valkrets beredas större möjlighet att enas om *gemensamma vallistor*, därest, såsom icke sällan är fallet, benägenhet därtill förefinnes. Erfarenheten särskilt från de allmänna kommunalfullmäktigval, vilka förrättats sedan fullmäktiginstitutionen blev obligatorisk även i ett stort antal av våra landskommuner, visar, att benägenheten att därvid genom överenskommelse om gemensamma listor under gemensam partibeteckning undvika valstrid med alla de därmed förbundna slitningar, arbete och kostnader, varit ganska omfattande. Men redan vid de fullmäktigval, som förrättades första gången efter tidpunkten för nyssberörda reforms genomförande, övergavs icke sällan tanken på dylika gemensamma listor av den anledningen, att det icke fanns någon möjlighet att ordna namnen på listorna så, att, där fullmäktig under valperioden avgick, efterträdare tillhörande samma meningsriktning som den avgående blev utsedd. Ty i sådant fall måste alltid den nya sammanräkningen giva till resultat, att den av de förut icke valda, vars namn stod först på den för alla väljare gemensamma listan, blev till efterträdare utsedd, vare sig han tillhörde samma eller annan meningsriktning. Och i många fall, då man utan att uppmärksamma detta förhållande, enades om gemensamma listor vid de första allmänna kommunalfullmäktigvalen, men sedermera gång efter annan fick göra den erfarenheten, att vid sammanräkning för utseende av efterträdare successionen icke höll sig inom den meningsriktning, som representera-

des av avgången fullmäktig, har man vid påföljande allmänna fullmäktigval ansett sig nödsakad uppgiva tanken på ett dylikt samgående.

Enligt det nu föreliggande förslaget skulle i berörda hänseende saken för framtiden ställa sig på alldeles enahanda sätt. Det är emellertid uppenbarligen av vikt, att lagstiftningen så vitt möjligt främjar benägenheten hos och underlättar möjligheten för väljarna att genom valen föregående förhandlingar bestämma om de kommunala representationernas sammansättning. En dylik strävan att undvika onödiga valstrider kommer sannolikt att göra sig gällande icke blott vid fullmäktigvalen, utan också emellanåt vid val av landstingsmän för perioder, under vilka val till ledamöter av första kammaren icke inom vederbörande landsting kunna förekomma annat än efter Kungl. Maj:ts förordnande. Förutsättningarna för en samverkan i angivna hänseende bliva uppenbarligen större, i den mån väljarna med ledning av tidigare val efter enahanda rösträttsbestämmelser vunnit erfarenhet om de olika meningsriktningarnas styrka inom valkretsen.

Ett tillgodoseende av härmed förknippade önskemål beträffande valmetoden kan utan svårighet ske genom att i kommunallagarna upptages motsvarighet till vallagens ovan omnämnda bestämmelser om särskilda efterträdarenamn vid förstakammarval. För att åskådliggöra, huru de sålunda åsyftade ändringarna lämpligen skulle kunna införas i de vid propositionen fogade lagförslagen, har utarbetats bilagda utkast, som i transumerade delar avser att ansluta sig till det kungl. förslaget om ändringar i förordningen om kommunalstyrelse på landet. Endast så till vida har därvid avvikelser skett från föreskrifterna beträffande efterträdarenamn vid valen till första kammaren, att utkastet förutsätter, att vid kommunalfullmäktigval kunna användas även valsedlar av den hittills begagnade typen och alltså icke såsom vid förstakammarvalen enbart valsedlar enligt fastställt formulär.

På liknande sätt skulle en omarbetning ske av de kungl. förslagen rörande ändringar i de övriga kommunallagarna.»

Motionen
II: 212.

I motionen II: 212 har herr *Olsson* i Gävle hemställt,
»att riksdagen måtte besluta den ändring i kungl. propositionen nr 120 — om ändring av vissa delar av förordningen om kommunalstyrelse på landet samt förordningen om kommunalstyrelse i stad den 21 mars 1862 — att valen av kommunalfullmäktige och stadsfullmäktige äga rum vid samma valförrättning som landstingsmannavalen, eller tredje söndagen i september månad.»

Beträffande den till stöd för detta yrkande förebragta motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

I Kungl. Maj:ts föreliggande proposition framställas förslag, som i främsta rummet avse genomförande av reformer på det kommunala området i tre hänseenden, rörande vilka riksdagen tidigare hemställt hos Kungl. Maj:ts utredning och förslags framläggande, nämligen dels införande av den av 1921 års riksdag beslutade nya sammanräkningsmetoden för val till andra kammaren att gälla även vid val till landsting, stadsfullmäktige och kommunalfullmäktige, dels upphörande av den successiva förnyelsen av kommunal-, municipal- och stadsfullmäktige, dels ock vissa ändringar med avseende å tidpunkten för sagda fullmäktigkorporationers väljande. Därutöver innefattar propositionen ändringsförslag, som åsyfta överflyttning till länsstyrelserna av sammanräkningarna av landstingsmannavalen på landet, tillämpning vid elektorsval av den nyssnämnda nya sammanräkningsmetoden, förekommande av masskasseringar vid landstingsmannaval, beredande av ökad valfrihet för kommunerna vid bestämmande av antalet fullmäktige, allmän rådstugas hållande jämväl å annat ställe än rådhuset, klarläggande i visst hänseende av gränsen mellan kommunalstämmas och kommunalfullmäktiges befogenhet samt den successiva förnyelsens borttagande för kommunal- och municipalnämnd. Slutligen föreslås ytterligare i propositionen en del detaljändringar på olika punkter av kommunalförordningarna, väsentligen av formell natur. I huvudsak bygga de framlagda förslagen på utredningar, som verkställts dels av proportionsvalssakkunniga och dels av kommunalförfattningssakkunniga, och för vilkas resultat redogörelse lämnats i förstnämnda sakkunnigas betänkanden II och III samt i kommunalförfattningssakkunnigas betänkande II.

Utskottets
yttrande.

I stort sett har utskottet funnit ifrågavarande proposition böra tillstyrkas och inskränker sig härvidlag till att beträffande skälen för de föreslagna förändringarna hänvisa till vad nyssberörda sakkunniga och föredragande departementschefen vid propositionens avlåtande anfört i tillämpliga delar. På ett par punkter har utskottet dock ansett sig böra förorda mindre avvikelser från Kungl. Maj:ts förslag, varjämte utskottet funnit skäl föreslå riksdagen att i sammanhang med införande av ny sammanräkningsmetod vid ifrågavarande val även besluta viss jämkning med avseende å metodens tillämpning.

Utskottets förslag i sistnämnda hänseende har föranletts av en av de i samband med propositionen behandlade motionerna, nr 121 i första kammaren. I likhet med vad i denna motion framhållits, finner utskottet nuvarande bestämmelser i fråga om val av ersättare för ledamöter i de kommunala representantförsamlingarna så till vida mindre tillfredsställande, som de i viss mån måste komma att motverka användandet vid de kom-

munala valen av gemensamma vallistor för väljaregrupper företrädande olika meningsriktningar. Såsom påpekats i motionen, är det nämligen tydligt, att dessa bestämmelser icke tillåta en sådan anordning av ersättarenamnen å en dylik gemensam vallista, varigenom garantier kunna vinnas för att vid någon ordinarie ledamots avgång eller förfall samma meningsriktning, som denne representerat, kommer att bliva företrädd även genom hans vederbörligen utsedda ersättare. Understundom lär visserligen hava förekommit, att man vid användandet av gemensam vallista sökt skapa dylika garantier genom att efter överenskommelse de olika väljaregrupperna emellan i begränsad omfattning, vid sidan av den gemensamma listan, begagna speciella sådana för varje grupp. Denna utväg synes dock utskottet medföra åtskilliga vanskligheter, framför allt därför att den innebär möjlighet för några enstaka väljare att genom ett fullständigt särgående vid valet med avseende å ersättarenamnen fälla ett avgörande, som helt och hållet blir bestämmande för valresultatet i denna del. Den absoluta enighet inom valmanskåren i dess helhet, som denna utväg alltså förutsätter, för att de önskade garantierna verkligen skola vinnas, torde endast sällan vara till finnandes.

Den omständigheten, att för närvarande möjlighet ej torde vara för handen att vid användandet av gemensam vallista tillfredsställande garantera de olika väljaregruppernas särskilda intressen ifråga om ersättarenamnen, torde också, som i motionen betonats, vid åtskilliga tillfällen avhållit valmännen från dylik listas begagnande, då enighet därom eljest skulle hava kunnat uppnås. Utskottet instämmer emellertid till fullo med motionärerna däri, att den särskilt vid kommunala val ofta konstaterade benägenheten hos väljarekårerna att genom förhandlingar före valen överenskomma om representationernas sammansättning icke genom de formella anordningarna vid valen bör hindras att komma till uttryck. Det har därför syntts utskottet påkallat, att det hinder härvidlag, som enligt vad ovan framhållits för närvarande förefinnes, måtte undanröjas.

Motionärerna hava även anvisat en enligt utskottets mening framkomlig väg att undgå nämnda hinder, när de pekat på de i fråga om val till riksdagens första kammare gällande bestämmelserna om rätt för väljare att använda valsedlar, å vilka kan upptagas särskilt efterträdarenamn vid vart och ett av de med avseende å själva riksdagsmannavalet angivna namnen. Genom att låta dessa bestämmelser, såsom i motionen föreslagits, bliva tillämpliga även på valen till de kommunala representationerna skulle tydligtvis förutom det ovan påvisade huvudsyftet även vinnas den ej minst i fråga om de kommunala valen

värdefulla fördel, som särskilt uppmärksammades vid bestämmelsernas tillkomst, och som består däri att den röstande blir i tillfälle att giva sitt votum för viss bestämd efterträdare åt viss bestämd representant. Om dessa bestämmelser vid tillämpningen på de kommunala valen modifieras därhän, att, såsom i motionen avsetts, användandet av den ifrågasvarande typen av valsedlar icke blir obligatoriskt, och att antalet ersättarenamn å dylika valsedlar begränsas till att vara högst två utöver det antal representanter valet avser, torde ej heller några nämnvärda olägenheter av den föreslagna reformen vara att befara.

Utskottet anser på nu anförda skäl, att den i motionen I: 121 gjorda hemställan bör av riksdagen bifallas och får i detta syfte föreslå riksdagen att för sin del besluta vissa ändringar i förordningarna om kommunalstyrelse på landet, i stad och i Stockholm samt i förordningen om landsting, varigenom med nyss angiven modifikation berörda bestämmelser angående valsedlar vid förstakammarval ävensom därmed sammanhängande föreskrifter i fråga om röstsammanräkningen måtte bli i tillämpliga delar gällande för kommunal-, municipal- och stadsfullmäktigval samt för landstingsmannaval. Utskottet har i samband därmed även ansett sig böra föreslå samma bestämmelsers tillämpning jämväl på val av elektor för utseende i vissa städer av ledamöter i riksdagens första kammare, vilket kräver viss ändring i lagen om val till riksdagen.

Vad sedan beträffar de ovan antydda avvikelser från Kungl. Maj:ts proposition, som utskottet funnit påkallade, gäller en av dem tidpunkten för val av stadsfullmäktige i andra städer än Stockholm.

För att i görligaste mån tillgodose det syfte, som framför allt varit bestämmande för förslaget om upphörandet av de kommunala representationernas successiva förnyelse, — önskemålet om valkoncentrering och minskning av antalet valkampanjer — har Kungl. Maj:t ansett sig böra biträda det av kommunalförfattningssakkunniga gjorda förslaget, att såväl stadsfullmäktig- som kommunalfullmäktigvalen måtte förläggas till en tidpunkt på året närmare intill landstingsmannavalen än vad som med bibehållande av nuvarande föreskrifter i detta hänseende skulle bli fallet. Anmärkas bör, att såväl de sakkunniga som särskilt föredragande departementschefen vid propositionens avlåtande betonat det olämpliga i att härvidlag åvägabringa den anordning, som i och för sig otvivelaktigt bäst skulle tillgodose nyssnämnda syfte, nämligen sammanförande till en och samma förrättning av valen till primärkommunernas representantförsamlingar och till landstingen. I fråga om den tidpunkt, som borde stadgas för fullmäktigvalen, hava de sakkunniga under sådana

förhållanden ansett sig böra föreslå dag under tiden från och med den 16 september till och med den 20 oktober, vilket förslag jämväl vunnit Kungl. Maj:ts gillande.

Utskottet vill emellertid härvid framhålla, att den sålunda beträffande såväl landskommunerna som städerna föreslagna perioden för fullmäktigvalens hållande synes hava blivit fixerad förnämligast med hänsyn till frågans läge med avseende å landsbygden. Att slutpunkten för perioden satts så tidigt på året som till den 20 oktober har sålunda i väsentlig grad berott därpå, att endast på detta sätt länsstyrelserna, av vilka en var har att utföra sammanräkningar för samtliga landskommuner inom länet, kunna beräknas hinna verkställa dessa i tillräcklig tid, för att de valde skulle kunna träda i funktion med ingången av det nya året.

I fråga om städerna gäller tydligvis icke detta skäl för bestämmandet av den ifrågavarande periodens slutpunkt, enär sammanräkningarna för deras vidkommande förrättas av vederbörande magistrat, som har att verkställa sammanräkningar endast för sitt stadssamhälle. Ej heller har det beträffande städerna syntts utskottet kunna påvisas någon annan anledning för en begränsning av perioden i samma mån, som föreslagits i fråga om landskommunerna. Däremot bör det ihågkommas, att den mot fullmäktigvalens tillbakaflyttande över huvud taget riktade anmärkningen, att fullmäktige, som vid ett val icke omvalts, under en olämpligt lång tid efter detta skulle komma att stanna vid sina befattningar, tydligen bör tillmätas större betydelse i fråga om stadsfullmäktige med deras i regel oftare återkommande sammanträden än beträffande kommunalfullmäktige. Frågans läge med avseende å städerna synes utskottet därför vara sådant, att en något senare tidpunkt bör medgivas för förrättande av stadsfullmäktigval än av kommunalfullmäktigval. Utskottet har därför ansett sig böra föreslå, att stadsfullmäktigval må hållas å dag under tiden från och med den 16 september till och med *november månads utgång*.

En annan punkt, vari utskottet funnit skäl för en avvikelse från Kungl. Maj:ts förslag, avser tiden för kommunalnämnds väljande. I samband med den successiva förnyelsens upphävande har i propositionen föreslagits, att kommunalnämnd skall väljas under andra året efter det, då allmänna val av kommunalfullmäktige ägt rum. Ehuru detta vals förläggande till *andra* året efter fullmäktigvalen ur en del synpunkter kan förefalla lämpligt, har dock en därmed förknippad olägenhet syntts utskottet böra tillmätas avgörande betydelse. Härmed åsyftas den omständigheten, att vid ett godtagande av Kungl. Maj:ts förslag i denna del

en kommunalnämnd skulle kunna komma att under ej mindre än två års tid hava en sammansättning, som med avseende å de företrädde mening-riktningarna icke motsvarade fullmäktiges. Visserligen lär det icke, av skäl som i propositionen angivits, kunna komma i fråga att för undvikande av denna olägenhet förlägga kommunalnämndsvalen till samma tid som fullmäktigvalen. Men för att i största möjliga mån begränsa berörda olägenhet har utskottet ansett sig böra föreslå, att val av kommunal nämnd må äga rum under året *näst efter* det, då allmänna val av fullmäktige försiggått.

Rörande den föreliggande propositionen vill utskottet slutligen påpeka, att det funnit en formell detaljändring böra företagas i den föreslagna lydelsen av § 8 i förordningen om kommunalstyrelse i stad. En i denna paragraf förekommande hänvisning till »mom. 2 andra stycket» av § 7 har nämligen syntts riktigare böra göras till hela andra momentet av samma paragraf.

Av det redan anförda torde hava framgått, att utskottet icke ansett sig böra biträda det förslag, som gjorts i motionen II: 212, och som går ut på att valen av kommunal- och stadsfullmäktige skola förläggas till samma valförrättning som landstingsmannavalen å tredje söndagen i september månad. Utskottet delar nämligen de av kommunalförfattningssakkunniga i förenämnda betänkande och av föredragande departementschefen vid nyssberörda propositions avlåtande uttalade betänkligheterna mot en dylik anordning. Till vad som därvid anförts kan utskottet i allt väsentligt hänvisa.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A) att riksdagen med förklaring, att de i ifrågasvarande kungl. proposition framlagda lagförslagen icke kunnat av riksdagen i oförändrat skick antagas, och i anledning av motionen I: 121 måtte antaga följande förslag till lagar, nämligen

1:o.

Förslag

till

Lag

om ändring i vissa delar av förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862.

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

Härigenom förordnas, att § 14 mom. 2, §§ 27 och 28, § 29 mom. 1, 3, 4 och 5, §§ 30 och 31, § 32 mom. 3 samt § 42 i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862 skola erhålla följande ändrade lydelse:

§ 14.

Mom. 2. Röstlängden skall senast den 30 juni vara avsend eller avlämnad till ordföranden i den i *lagen om val till riksdagen* omförmälda valnämnd. Vad i nämnda lag stadgas om röstlängds framläggande till granskning och om kungörelse därom, om underrättelse till personer, som i längden upptagits såsom icke röstberättigade, om framställande av anmärkningar mot längden och om underrättelse till den, mot vars rösträtt anmärkning framställts, om prövning av sådana anmärkningar samt om längdens justering ävensom om klagan över valnämndens beslut skall äga motsvarande tillämpning.

§ 27.

Mom. 1. I kommun med över 1,500 invånare skall den *kommunen tillkommande* beslutanderätt, med de undantag, om vilka här nedan i § 35 förmåles, uppdragas åt kommunalfullmäktige.

Har kommunens invånarantal nedgått till 1,500 eller därunder, skall beslutanderätten fortfarande utövas av kommunalfullmäktige, därest kommunalstämman icke annorlunda beslutar.

Mom. 2. Vill kommun med 1,500 invånare eller därunder åt fullmäktige överlåta beslutanderätt, som i mom. 1 avses, må sådant vara tillåtet.

Förslag om upphävande av sådant beslut må icke väckas förr än fem år efter beslutets fattande.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Mom. 3. Beslut i de i mom. 1 andra stycket och mom. 2 omför-
målade frågor skall hos Konungens befallningshavande ofördröjligen an-
mälas.

§ 28.

Mom. 1. Kommunalfullmäktiges antal bestämmes i förhållande till
folkmängden sålunda, att:

kommun med	2,000 invånare eller därunder utser	15—20,
» »	över 2,000 till och med 5,000 invånare utser	15—25,
» » »	5,000 » » » 10,000 » »	20—30,
» » »	10,000 invånare utser	25—40.

Kommunens vid kommunalstämma röstberättigade invånare bestämma,
inom nu stadgad begränsning, det antal kommunalfullmäktige, som bör
för kommunen utses.

Mom. 2. I avseende å valbarhet till kommunalfullmäktig, ursäkt
och avsägelse gäller vad i § 13 om ordförande i kommunalstämma stad-
gat är.

Kommunalfullmäktige väljas för fyra år, räknade från och med den
1 januari året näst efter det, då valet skett. I kommun, där val sker
första gången och icke äger rum under år, då allmänna val av kommunal-
fullmäktige förrättas, skall valet dock icke avse längre tid än till utgången
av det år, då sådana allmänna val nästa gång skola äga rum.

Har beslut fattats om ändring av fullmäktiges antal, må i anledning
därav särskilt fullmäktigval icke företagas, utan skall kommunen, intill ut-
gången av det år, då allmänna fullmäktigval nästa gång skola förrättas,
företrädas av fullmäktige till det antal, som tidigare blivit bestämt. Lag
samma vare, där ändring av fullmäktiges antal påkallas av folkmäng-
dens ökning eller minskning.

Om val av kommunalfullmäktige i anledning av ändring i kommunal
indelning är särskilt stadgat.

§ 29.

Mom. 1. För val av kommunalfullmäktige skall kommun med mer
än 10,000 invånare indelas i valkretsar.

Vid valkretsindelningen iakttages, att varje krets kommer att utse
minst tio högst tjugu kommunalfullmäktige efter den beräkningsgrund,
att i allmänhet en kommunalfullmäktig utses för varje tal, motsvarande
det som erhålles, då kommunens mantalsskrivna folkmängd delas med

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

antalet fullmäktige för hela kommunen; att delar av samma by eller hemman ej utan synnerliga skäl förläggas till olika valkretsar; att varje valkrets skall kunna omslutas med en sammanhängande gränslinje samt att antalet fullmäktige för hela kommunen varder, i den mån utan olägenhet kan ske, lika fördelat på de särskilda valkretsarna.

Indelningen i valkretsar jämte antalet fullmäktige för varje valkrets bestämmes, efter därom av kommunalnämnden uppgjort förslag, av kommunalstämma.

Beslut om sådan indelning skall fattas senast två månader före ingången av det år, under vilket beslutet är avsett att träda i tillämpning. Om beslutet skall Konungens befallningshavande ofördröjligen underrättas.

Valbarhet är ej inskränkt inom valkrets.

Mom. 3. Äro i kommun flera valdistrikt, äger röstberättigad utöva valrätt allenast vid valförrättning för det valdistrikt, där han är mantalsskriven.

Mom. 4. Valet sker med slutna sedlar. Därvid skola begagnas valsedlar av vitt papper utan kännetecken.

Å valsedel skall *ovanför* namnen utsättas partibeteckning (partinamn eller annan beteckning i ord för viss grupp av valmän eller för viss meningsriktning).

Namnen skola å valsedeln uppföras i en följd, det ena under det andra, och må utgöra högst dubbelt så många som det antal kommunalfullmäktige valet avser.

Valsedeln skall antingen upptaga namnen i en följd, det ena under det andra, eller ock avfattas på sätt formulär 1 vid denna förordning utvisar.

I förra fallet må namnen å valsedeln vara högst dubbelt så många som det antal kommunalfullmäktige valet avser. Namnen gälla själva fullmäktigvalet samt, i den mån de därvid icke tagas i anspråk, val av efterträdare åt avgången fullmäktig.

I senare fallet må å sedeln vänstra sida upptagas högst två namn utöver det antal fullmäktigvalet avser. Dessa namn skola uppföras vart för sig i de särskilda rummen och gälla själva fullmäktigvalet samt, i

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

den mån namnen därvid icke tagas i anspråk, val av efterträdare åt avgången fullmäktig. För efterträdarevalet må dessutom i motsvarande rum å sedelns högra sida uppföras högst två namn för vart och ett av de för själva fullmäktigvalet upptagna namnen. Upptager rum å sedelns högra sida två namn, skola de förekomma det ena under det andra.

Valsedel bör innehålla tydlig uppgift på den eller de utseddas namn, titel eller yrke och hemvist så ock den beteckning i övrigt, som kan vara nödig för att fullt otvetydigt utmärka, vem eller vilka åsyftas.

Ogill är valsedel:

till vilken använts annat än vitt papper;

å vilken finnes något kännetecken, som kan antagas vara med avsikt där anbragt;

vilken saknar partibeteckning eller upptager sådan å annat ställe än ovanför namnen;

vilken icke upptager något giltigt namn.

Är något namn å valsedel överstruket, eller framgår med avseende å något där förekommande namn ej fullt otvetydigt, vem som därmed åsyftas, eller upptager valsedel namn på någon, som ej är valbar, anses sådant namn såsom obefintligt. Äro å valsedel upptagna flera namn än ovan är medgivet, anses det eller de sista, övertaliga namnen såsom obefintliga.

Är något namn å valsedel överstruket, eller framgår med avseende å något där förekommande namn ej fullt otvetydigt, vem som därmed åsyftas, eller upptager valsedel namn på någon, som ej är valbar, anses sådant namn såsom obefintligt. Äro å valsedel upptagna flera namn, än ovan är medgivet, eller äro namn, som särskilt upptagits för val av efterträdare åt kommunalfullmäktig, flera än två, anses det eller de sista, övertaliga namnen såsom obefintliga. För val av efterträdare särskilt upptaget namn, som saknar motsvarande namn för själva fullmäktigvalet, anses såsom obefintligt.

Finnas i ett valkuvert två eller flera valsedlar, vare de alla ogilla.

(Kungl. Måj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Mom. 5 a). Val av kommunalfullmäktige förrättas för varje valdistrikt inför den valnämnd, som enligt lagen om val till riksdagen utses för val till riksdagens andra kammare.

Valen skola förrättas under tiden från och med den 16 september till och med den 20 oktober å dag, som kommunalstämma det år val skall förrättas bestämmer. Val må dock icke äga rum å dag, då landstingsmannaval för valdistriktet förrättas. Val skall fortgå minst två timmar före klockan tre eftermiddagen och minst två timmar efter klockan fem eftermiddagen. Där allmän gudstjänst å valdagen hålles inom kommunen, göres uppehåll för den tid, gudstjänsten pågår. I kungörelse om valförrättning skall tiden för valet noggrant angivas. Sådan kungörelse utfärdas för varje valdistrikt av valnämndens ordförande i den ordning, som för kallelse till kommunalstämma stadgas.

Vid valet skall gälla till efterrättelse den enligt § 14 upprättade röstlängd eller del av röstlängd.

Vid val av kommunalfullmäktige må röstägande icke utan personlig inställelse inför valförrättaren utöva rösträtt i annat fall eller i annan ordning än i särskild lag stadgas.

b) Ej må vid valet tal hållas eller tryckta eller skrivna upprop till de väljande tillåtas inom vallokalen.

Vid förrättningen skola kuvert av ogenomskinligt papper, lika till storlek och beskaffenhet, tillhandahållas valmännen för det ändamål, varom här nedan förmäles. Äro i kommun flera valdistrikt, skall, innan valkuvert utlämnas, därå intryckas en stämpel, utvisande det valdistrikt, för vilket förrättningen äger rum. Blanketter till valsedlar skola jämväl å vallokalen tillhandahållas. Omedelbart före röstningens början skall ordföranden visa de närvarande, att valurnan är tom.

Valmännen äga avgiva sina röster i den tur, de anmäla sig hos ordföranden, därest icke å kommunalstämma beslutits, att valet skall ske efter upprop. Till varje valman utlämnas ett valkuvert.

I vallokalen skola till lämpligt antal finnas avskilda platser, avsedda att möjliggöra för en var att med valhemlighetens bevarande kunna inlägga sin valsedel i kuvertet. För sådant ändamål skola dessa platser vara inrättade med skärmar eller annat dylikt, dock så anordnat, att för såväl valförrättaren som allmänheten är synligt, när en plats är upptagen; och åligger det valförrättaren att vaka över att valmans förhållande där ej må av någon kunna iakttagas.

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

Valmannen har att vid någon av oförmälda särskilda platser inlägga sin valsedel i kuvertet. Sedan valkuvertet tillslutits, överlämnar valmannen utan dröjsmål personligen detsamma till ordföranden. Efter det ordföranden förvissat sig om, att den, vilken avlämnar valkuvertet, är i röstlängden upptagen såsom röstberättigad, ävensom tillsett, att kuvertet är behörigen stämplat, men eljest på utsidan omärkt, nedlägger ordföranden kuvertet i valurnan, i sammanhang varmed i röstlängden vid namnet på den, vars rösträtt utövats, göres anteckning, att rösträtten begagnats. Valman, som på grund av kroppsligt fel är oförmögen att i föreskriven ordning avgiva sin röst, äge att till biträde vid röstningen anlita den, han själv därtill utser.

Valkuvert, som saknar behörig stämpel eller är å utsidan märkt med annat kännetecken, varde ej mottaget.

Om behandlingen av valsedelsförsändelse, som äkta make är berättigad avlämna vid valförrättningen, är särskilt stadgat.

Då uppehåll i valförrättningen sker, skall valurnan omsorgsfullt förseglas under minst två närvarandes sigill samt därefter sättas i säkert förvar; och bör, innan förseglingen vid förrättningens fortsättande borttages, valförrättaren inför öppna dörrar förvissa sig om, att sigillen äro obrutna.

De valmän, som, då uppehåll för gudstjänst eller eljest göres i valet eller valet skall sluta, eller, om valet skett efter upprop, vid uppropets slut äro tillstädes i vallokalen eller, om utrymme där saknas, å anvisad plats därtill men ej då hunnit deltaga i valet, äge rätt att i den ordning de anmäla sig avlämna sina valsedlar. När alla, som vid det för valets slut fastställda klockslag äga tillträde till valet, avlämnat sina valsedlar, förklare ordföranden röstningen avslutad.

Omedelbart därefter uttagas valkuverten ur valurnan och räknas oöppnade. I det protokoll, som skall föras vid förrättningen, antecknas antalet valkuvert. Vid avfattande av protokollet bör till ledning tjäna formulär, som av Konungen fastställs. Valkuverten inläggas härefter i ett eller flera hållfasta omslag, som omsorgsfullt förseglas under minst två närvarandes sigill. De sålunda åsatta sigillen skola därefter i protokollet avtryckas. Därjämte skall i protokollet angivas antalet omslag, vari valkuverten inlagts.

Sedan valprotokollet upplästs och dess riktighet bekräftats av ordföranden och två av de närvarande, avslutas förrättningen. Ordföranden insände därefter ofördröjligen till Konungens befallningshavande dels

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

det eller de förseglade omslag, vari valkuverten äro inlagda, dels ock valprotokollet och röstlängden. Sker insändandet med allmänna posten, skall försändelsen assureras.

c) Konungens befallningshavande skall vid offentlig förrättning, som skall äga rum så snart omständigheterna det medgiva, verkställa sammanräkning av de röster, vilka vid kommunalfullmäktigval inom länet avgivits. Om förrättningen utfärdad kungörelse, innehållande uppgift om den ordningsföljd, i vilken sammanräkningen, därest hinder icke möter, kommer att för de olika kommunerna företagas, skall senast sex dagar före förrättningens början uppläsas i dessa kommuners kyrkor.

Vid rösternas sammanräknande användas av Konungen fastställda blanketter med anvisningar, och låte Konungens befallningshavande vid förrättningen föra protokoll enligt formulär, som av Konungen fastställs.

Om behandlingen av valsedelsförsändelse, som till Konungens befallningshavande inkommit, är särskilt stadgat.

Valens utgång kungöres omedelbart beträffande varje kommun genom uppläsning av protokollet. Med protokollets uppläsning är valet för den kommunen avslutat, varefter Konungens befallningshavande genast skall till vederbörande återställa den röstlängd, som för sammanräkningen insänts.

Samtliga valsedlar skola, särskilt för varje kommun, inläggas, de godkända och de underkända var för sig, i omslag, vilka, innan förrättningen, i vad den avser viss kommun, avslutas, förses med minst två närvarandes sigill. De sålunda inlagda valsedlarna skola förvaras intill utgången av den tid, för vilken valen gälla.

§ 30.

Mom. 1. Sedan valsedlarna ordnats efter partibeteckning, skall inom varje parti, till den utsträckning, som för utseendet av stadgat antal fullmäktige är nödig, genom särskilda sammanräkningar bestämmas ordning mellan namnen å partiets valsedlar.

Vid varje sammanräkning gäller

§ 30.

Mom. 1. Sedan valsedlarna ordnats efter partibeteckning, skall inom varje parti, till den utsträckning, som för utseendet av stadgat antal fullmäktige är nödig, genom särskilda sammanräkningar bestämmas ordning mellan de namn å partiets valsedlar, vilka, enligt vad i § 29 sägs, avse själva kommunalfullmäktigvalet.

Valsedel allenast för ett namn.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Mom. 2. Vid första sammanräkningen gäller valsedel för det namn, som står först å sedeln.

Partiets valsedlar ordnas i grupper så, att sedlar med samma första namn bilda en grupp.

Valsedlarna inom varje grupp räknas, och deras antal utgör gruppens rösttal. Samma tal är också jämförelsetal för det namn, som står först på gruppens valsedlar.

Det namn, vars jämförelsetal är störst, erhåller första platsen i ordningen.

Mom. 3. Vid varje följande sammanräkning gäller valsedel för det namn, vilket, bortsett från namn, som redan erhållit plats i ordningen, står främst å sedeln.

Den eller de grupper, vilkas valsedlar vid närmast föregående sammanräkning gällde för det namn, som erhöll plats i ordningen, upplösas, och nämnda valsedlar ordnas i nya grupper så, att sedlar, som vid den pågående sammanräkningen gälla för ett och samma namn, bilda en grupp; däremot bibehållas övriga befintliga grupper oförändrade.

Valsedlarna inom varje nybildad grupp räknas, och deras antal utgör gruppens rösttal.

För de namn, för vilka finnas gällande valsedlar, beräknas rösttal och jämförelsetal.

Rösttalet för ett namn är lika med rösttalet för den grupp eller sammanlagda rösttalet för de grupper, vilkas valsedlar gälla för namnet.

Jämförelsetalet för ett namn är lika med dess rösttal, där icke grupp av valsedlar, som gälla för namnet, deltagit i besättandet av förut utdelad plats. Har så skett, erhålles namnets jämförelsetal genom att dela dess rösttal med det tal, som motsvarar den del, gruppen tagit i besättandet av plats eller platser, som utdelats (gruppens platstal), ökat med 1, eller, om flera grupper av valsedlar, som gälla för namnet, deltagit i besättandet av förut utdelad plats, med dessa gruppers sammanlagda platstal, ökat med 1. Platstalet för en grupp beräknas sålunda, att gruppens rösttal delas med största jämförelsetalet vid sammanräkningen närmast före gruppens bildande.

Det namn, vars jämförelsetal är störst, erhåller plats i ordningen.

Mom. 4. Bråktal, som uppkommer vid delning, beräknas i decimaler, två till antalet. Höjning av den sista decimalsiffran må ej äga rum.

§ 31.

Mom. 1. Skola två eller flera platser besättas, fördelas de mellan de olika partierna sålunda, att platserna, en efter annan, tilldelas det parti,

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

vilket för varje gång uppvisar det största av nedan angivna jämförelsetal. Plats, som blivit *ett parti* tilldelad, besättes genast så, att *partiets* första plats tillerkännes den, vars namn är det första i ordningen inom *partiet*, *partiets* andra plats den, som bär andra namnet i ordningen, *partiets* tredje plats den, som bär tredje namnet i ordningen, och så vidare efter samma grund, ändå att den, som är berättigad till platsen, redan fått sig tillerkänd plats från *ett* eller flera andra *partier*.

Jämförelsetalet är lika med *partiets* rösttal, så länge *partiet* ännu icke fått sig någon plats tilldelad. Därefter beräknas jämförelsetalet för varje gång så, att *partiets* rösttal delas med det tal, som motsvarar antalet av *partiet* tilldelade platser, ökat med 1. Har samma person erhållit platser från två *partier*, skall dock, vid beräkning av det antal platser, som utdelats, vardera platsen anses blott såsom en halv plats; har någon erhållit platser från tre *partier*, anses varje sådan plats såsom en tredjedels plats; och så vidare efter samma grund.

Har *ett parti* redan fått sig tilldelad plats så många gånger, som motsvarar *antalet namn å partiets-valsedlar*, *varde det* från vidare jämförelse *uteslutet*.

Mom. 2. Skall blott en plats besättas, tillfaller platsen den, vars namn står främst i ordningen inom det parti, som, enligt vad i mom. 1 sägs, har största jämförelsetalet.

§ 32.

Mom. 3. Avgår kommunalfullmäktig före den bestämda tjänstgöringstidens utgång, skall, på fullmäktiges anmälan, Konungens befallningshavande vid offentlig, minst sex dagar förut i kommunens kyrkor kungjord förrättning företaga ny röstsammanräkning inom det parti, för vilket den avgångne blivit vald. Blev den avgångne vald för flera partier, skall sammanräkningen ske inom det parti, från vilket plats först tilldelades honom.

Vid den nya sammanräkningen tages hänsyn blott till de valsedlar, vilka *gällde för* den avgångnes namn vid den sammanräkning, då namnet tilldelades plats i ordningen. Varje valsedel gäller såsom hel röst, och röstvärdet skall tillgodoräknas den av de förut ej valda, vilkens namn

Vid den nya sammanräkningen tages hänsyn blott till de valsedlar, vilka *gällde för* den avgångnes namn vid den sammanräkning, då namnet tilldelades plats i ordningen. Varje valsedel gäller såsom hel röst. *Med iakttagande av att namn å någon, som blivit genom valet utsedd till kom-*

(Kungl. Maj:ts förslag.)

står främst på sedeln. Den, som erhållit högsta rösttalet, inträde såsom *fullmäktig* i den avgångnes ställe. Mellan lika rösttal *skilje* lotten.

(Utskottets förslag.)

municipalfullmäktig, anses såsom obefintligt, skall röstvärdet tillgodoräknas det namn, som står främst av de för den avgångne fullmäktigen särskilt upptagna efterträdarenamnen eller, om sådant namn ej finnes, det namn för själva fullmäktigvalet, som står främst å sedeln, eller, om ej heller sådant namn finnes, det namn, som står främst bland samtliga efterträdarenamnen å sedeln.

Den, som erhållit högsta rösttalet, inträde som *fullmäktig* i den avgångnes ställe. Mellan lika rösttal *skilje* lotten.

Efter sammanräkningens avslutande skola valsedlarna åter inläggas under försegling.

Avgår jämväl sålunda utsedd ledamot före den bestämda tjänstgöringstidens utgång, förfares på enahanda sätt; och skall vid den nya röstsammanräkningen såsom förut hänsyn tagas blott till de valsedlar, vilka *gällde för den först avgångnes namn vid den sammanräkning, då namnet tilldelades plats i ordningen.*

Konungens befallningshavande låte vid förrättningen föra protokoll. Valets utgång kungöres omedelbart genom uppläsning av nämnda protokoll. Med protokollets uppläsning är valförrättningen avslutad.

§ 42.

I avseende på villkoren i övrigt för valbarhet till ledamot eller suppleant ävensom angående rättighet att uppdraget sig avsäga gäller vad i § 13 om ordförande i kommunalstämma stadgat är.

Ledamöter och suppleanter väljas för fyra år, räknade från och med den 1 januari året näst efter det, då valet skett. Valet skall förrättas i december månad under andra året efter det, då allmänna val av kommunalfullmäktige ägt rum.

Ledamöter och suppleanter väljas för fyra år, räknade från och med den 1 januari året näst efter det, då valet skett. Valet skall förrättas i december månad under året näst efter det, då allmänna val av kommunalfullmäktige ägt rum.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Avgår ordinarie ledamot under den för honom bestämda tjänstgöringstid, och har valet ej skett proportionellt, anställs fyllnadsval; och bör dylikt val, där ej särskilda omständigheter annat föranleda, äga rum i december månad. Den sålunda valde tjänstgör under den tid, som för den avgångne återstår. Avgår ordinarie ledamot, som utsetts vid proportionellt val, inkallas till ordinarie ledamot den suppleant, som enligt den mellan suppleanterna bestämda ordning bör i stället inträda.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1922, dock att vad i § 42 finnes stadgat därom, att val av kommunalnämnd skall ske under andra året efter det, då allmänna val av kommunalfullmäktige ägt rum, skall gälla först från och med den 1 december 1924.

I kommun eller municipalsamhälle, där kommunal- eller municipalfullmäktige finnas eller skola tillsättas, skall år 1922 å stadgad tid val av hela antalet fullmäktige äga rum. Tjänstgöringstiden för de fullmäktige, som dessförinnan utsetts, skall utgå den 31 december 1922, ändå att de valts för längre tid.

Har fullmäktig, som blivit utsedd enligt äldre lag, avgått före utgången av år 1922, skall vid ledighetens fyllande äldre lag tillämpas.

Utgår tjänstgöringstiden för ledamot eller suppleant i kommunalnämnd eller municipalnämnd tidigare än den 31 december 1924, må val av ny ledamot eller suppleant icke ske för längre tid än till utgången av år 1924. Tjänstgöringstiden för ledamot eller suppleant, som före den 1 december 1924 valts för längre tid än till och med den 31 december 1924, skall utgå sistnämnda dag.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1922, dock att vad i § 42 finnes stadgat därom, att val av kommunalnämnd skall ske under året näst efter det, då allmänna val av kommunalfullmäktige ägt rum, skall gälla först från och med den 1 december 1923.

Utgår tjänstgöringstiden för ledamot eller suppleant i kommunalnämnd eller municipalnämnd tidigare än den 31 december 1923, må val av ny ledamot eller suppleant icke ske för längre tid än till utgången av år 1923. Tjänstgöringstiden för ledamot eller suppleant, som före den 1 december 1923 valts för längre tid än till och med den 31 december 1923, skall utgå sistnämnda dag.

(Utskottets förslag.)

Formulär 1.

Formulär till valsedel vid kommunalfullmäktigval.

Plats för partibeteckning.

*Valsedelns storlek och antalet rum å sedeln må lämpas efter behovet.
Vänstra sidan är avsedd för fullmäktig- och efterträdarenamn; högra
sidan är avsedd för särskilda efterträdarenamn.*

2:o.

Förslag

till

Lag

om ändring i vissa delar av förordningen om kommunalstyrelse i staden 21 mars 1862.

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

Härigenom förordnas, att §§ 7 och 8, § 13 mom. 2, § 14 mom. 1 och 2, §§ 21 och 24—27, § 28 mom. 2 samt § 31 i förordningen om kommunalstyrelse i stad den 21 mars 1862 skola erhålla följande ändrade lydelse:

§ 7.

Mom. 1. Uti stad med över 1,500 invånare skall den *staden tillkommande* beslutanderätt uppdragas åt stadsfullmäktige.

Har stadens invånarantal nedgått till 1,500 eller därunder, skall beslutanderätten fortfarande utövas av stadsfullmäktige, därest icke de vid allmän rådstuga röstberättigade annorlunda besluta.

Mom. 2. I stad med 1,500 invånare eller därunder må det på de vid allmän rådstuga röstberättigade ankomma, huruvida de vilja åt stadsfullmäktige sin beslutanderätt överlåta.

Förslag om upphävande av sådant beslut må icke väckas förr än fem år efter beslutets fattande.

Mom. 3. Beslut i *de i mom. 1 andra stycket och mom. 2* omförmälda frågor skall hos Konungens befallningshavande ofördröjligen anmälas.

§ 8.

Vid allmän rådstuga utöva stadens samtliga röstberättigade invånare kommunens beslutanderätt.

I stad, där stadsfullmäktige äro tillsatta, inskränkes allmänna rådstugans befattning till val av stadsfullmäktige och beslut om *de i § 7 mom. 1 andra stycket och mom. 2 andra stycket samt § 21* omförmälda frågor.

I stad, där stadsfullmäktige äro tillsatta, inskränkes allmänna rådstugans befattning till val av stadsfullmäktige och beslut om *de i § 7 mom. 1 andra stycket och mom. 2 samt § 21* omförmälda frågor.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

I stad, där stadsfullmäktige icke finnas, tillkommer allmänna rådstugan beslutanderätten i stadens alla gemensamma angelägenheter.

Om val av landstingsmän samt av nämndemän är särskilt stadgat.

§ 13.

Mom. 2. Röstlängden skall senast den 30 juni vara avsänd eller avlämnad till magistraten, där denna ej själv verkställt upprättandet. Vad i *lagen om val till riksdagen* stadgas om röstlängds framläggande till granskning och om kungörelse därom, om underrättelse till personer, som i längden upptagits såsom icke röstberättigade, om framställande av anmärkningar mot längden och om underrättelse till den, mot vars rösträtt anmärkning framstälts, om prövning av sådana anmärkningar samt om längdens justering ävensom om klagan över magistratens beslut skall äga motsvarande tillämpning.

§ 14.

Mom. 1. Allmän rådstuga hålles inför magistraten å rådhuset *eller å annan lokal, som magistraten för ändamålet bestämmer*, och skola dess förhandlingar vara offentliga.

Mom. 2. Allmän rådstuga skall hållas i stad, där stadsfullmäktige finnas, *under tiden från och med den 16 september till och med den 20 oktober* de år, då fullmäktige böra väljas; men i stad, där stadsfullmäktige icke finnas, varje år uti maj månad, för att besluta i anledning av berättelsen om föregående årets räkenskaper och förvaltning; samt uti december för bestämmande av stadens utgifts- och inkomststat enligt § 61 och för anställande av val till de befattningar inom kommunen, vilka vid årets slut bliva lediga, ävensom för val av revisorer.

Mom. 2. Allmän rådstuga skall hållas i stad, där stadsfullmäktige finnas, *under tiden från och med den 16 september till och med november månads utgång* de år, då fullmäktige böra väljas; men i stad, där stadsfullmäktige icke finnas, varje år uti maj månad, för att besluta i anledning av berättelsen om föregående årets räkenskaper och förvaltning; samt uti december för bestämmande av stadens utgifts- och inkomststat enligt § 61 och för anställande av val till de befattningar inom kommunen, vilka vid årets slut bliva lediga, ävensom för val av revisorer.

Den, vilken såsom ledamot av drätselkammare eller eljest är redovisningsskyldig till kommunen, må icke väljas till revisor av förvaltning,

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

för vilken han har att redovisa, ej heller deltaga i val av revisor av sådan förvaltning eller i beslut i anledning av revisorernas granskning av sagda förvaltning.

§ 21.

Stadsfullmäktiges antal bestämmes i förhållande till folkmängden sålunda, att:

stad med 2,000 invånare eller därunder utser	15—20,
» » över 2,000 till och med 5,000 invånare utser	15—25,
» » » 5,000 » » » 10,000 » »	20—30,
» » » 10,000 » » » 20,000 » »	25—40,
» » » 20,000 » » » 40,000 » »	35—50,
» » » 40,000 invånare utser	45—60.

Stadens vid allmän rådstuga röstberättigade invånare bestämma, inom nu stadgad begränsning, det antal stadsfullmäktige, som bör för staden utses.

§ 24.

Mom. 1. Valet sker med slutna sedlar. Därvid skola begagnas valsedlar av vitt papper utan kännetecken.

Å valsedel *skall ovanför* namnen utsättas partibeteckning (partinamn eller annan beteckning i ord för viss grupp av valmän eller för viss meningsriktning).

Namnen skola å valsedeln uppföras i en följd, det ena under det andra, och må utgöra högst dubbelt så många som det antal stadsfullmäktige, valet avser.

Valsedeln skall antingen upptaga namnen i en följd, det ena under det andra, eller ock avfattas på sätt formulär 1 vid denna förordning utvisar.

I förra fallet må namnen å valsedeln vara högst dubbelt så många som det antal stadsfullmäktige valet avser. Namnen gälla själva fullmäktigvalet samt, i den mån de därvid icke tagas i anspråk, val av efterträdare åt avgången fullmäktig.

I senare fallet må å sedelns vänstra sida upptagas högst två namn

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

utöver det antal fullmäktige valet avser. Dessa namn skola uppföras vart för sig i de särskilda rummen och gälla själva fullmäktigvalet samt, i den mån namnen därvid icke tagas i anspråk, val av efterträdare åt avgången fullmäktig. För efterträdarevalet må dessutom i motsvarande rum å sedelns högra sida uppföras högst två namn för vart och ett av de för själva fullmäktigvalet upptagna namnen. Upptager rum å sedelns högra sida två namn, skola de förekomma det ena under det andra.

Valsedel bör innehålla tydlig uppgift på den eller de utseddans namn, titel eller yrke och hemvist så ock den beteckning i övrigt, som kan vara nödig för att fullt otvetydigt utmärka, vem eller vilka åsyftas.

Ogill är valsedel:

till vilken använts annat än vitt papper;

å vilken finnes något kännetecken, som kan antagas vara med avsikt där anbragt;

vilken saknar partibeteckning eller upptager sådan å annat ställe än ovanför namnen;

vilken icke upptager något giltigt namn.

Är något namn å valsedel överstruket, eller framgår med avseende å något där förekommande namn ej fullt otvetydigt, vem som därmed åsyftas, eller upptager valsedel namn på någon, som ej är valbar, anses sådant namn såsom obefintligt. Äro å valsedel upptagna flera namn än ovan är medgivet, anses det eller de sista, övertaliga namnen såsom obefintliga.

Är något namn å valsedel överstruket, eller framgår med avseende å något där förekommande namn ej fullt otvetydigt, vem som därmed åsyftas, eller upptager valsedel namn på någon, som ej är valbar, anses sådant namn såsom obefintligt. Äro å valsedel upptagna flera namn än ovan är medgivet, eller äro namn, som särskilt upptagits för val av efterträdare åt stadsfullmäktig, flera än två, anses det eller de sista, övertaliga namnen såsom obefintliga. För val av efterträdare sär-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

skilt upptaget namn, som saknar motsvarande namn för själva fullmäktigvalet, anses såsom obefintligt.

Finnas i ett valkuvert två eller flera valsedlar, vare de alla ogilla.
 Mom. 2. Val skall fortgå minst två timmar före klockan tre eftermiddagen och minst två timmar efter klockan sju eftermiddagen. Där allmän gudstjänst å valdagen hålles inom staden, göres uppehåll för den tid, gudstjänsten pågår.

I kungörelsen om valet skall tiden för detsamma noggrant angivas.

Ej må vid valet tal hållas eller tryckta eller skrivna upprop till de väljande tillåtas inom vallokalen.

Vid valförrättning skola kuvert av ogenomskinligt papper, lika till storlek och beskaffenhet, tillhandahållas valmännen för det ändamål, varom här nedan förmäles. Därest staden är indelad i valkretsar, skall, innan valkuvert utlämnas, därå intryckas en stämpel, utvisande den valkrets, för vilken förrättningen äger rum. Blanketter till valsedlar skola jämväl å vallokallen tillhandahållas. Omedelbart före röstningens början skall ordföranden visa de närvarande, att valurnan är tom.

Valmännen äga avgiva sina röster i den tur, de anmäla sig hos ordföranden, därest icke å allmän rådstuga beslutits, att valet skall ske efter upprop. Till varje valman utlämnas ett valkuvert.

I vallokalen skola till lämpligt antal finnas avskilda platser, avsedda att möjliggöra för en var att med valhemlighetens bevarande kunna inlägga sin valsedel i kuvertet. För sådant ändamål skola dessa platser vara inrättade med skärmar eller annat dylikt, dock så anordnat, att för såväl valförrättaren som allmänheten är synligt, när en plats är upptagen; och åligger det valförrättaren att vaka över att valmans förehavande där ej må av någon kunna iakttagas.

Valmannen har att vid någon av oförmälda särskilda platser inlägga sin valsedel i kuvertet. Sedan valkuvertet tillslutits, överlämnar valmannen utan dröjsmål personligen detsamma till ordföranden. Efter det ordföranden förvissat sig om, att den, vilken avlämnar valkuvertet, är i röstlängden upptagen såsom röstberättigad, ävensom tillsett, att kuvertet är behörigen stämplat, men eljest på utsidan omärkt, nedlägger ordföranden kuvertet i valurnan, i sammanhang varmed i röstlängden vid namnet på den, vars rösträtt utövats, göres anteckning, att rösträtten begagnats. Valman, som på grund av kroppsligt fel är oförmögen att

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

i föreskriven ordning avgiva sin röst, äge att till biträde vid röstningen anlita den, han själv därtill utser.

Valkuvert, som saknar behörig stämpel eller är å utsidan märkt med annat kännetecken, varde ej mottaget.

Om behandlingen av valsedelsförsändelse, som äkta make är berättigad avlämna vid valförrättningen, är särskilt stadgat.

Då uppehåll i valförrättningen sker, skall valurnan omsorgsfullt förseglas under minst två närvarandes sigill samt därefter sättas i säkert förvar; och bör, innan förseglingen vid förrättningens fortsättande borttages, valförrättaren inför öppna dörrar förvissa sig om, att sigillerna äro obrutna.

De valmän, som, då uppehåll för gudstjänst eller eljest göres i valet eller valet skall sluta, eller, om valet skett efter upprop, vid uppropets slut äro tillstädes i vallokalen eller, om utrymme där saknas, å anvisad plats därtill men ej då hunnit deltaga i valet, äga rätt att i den ordning de anmäla sig avlämna sina valsedlar. När alla, som vid det för valets slut fastställda klockslag äga tillträde till valet, avlämnat sina valsedlar, förklare ordföranden röstningen avslutad.

Där sammanräkning av de avgivna rösterna icke verkställes omedelbart efter det röstningen på sätt nyss nämnts blivit avslutad, skall sammanräkningen påbörjas inom sju dagar därefter samt de avlämnade valkuverten under tiden förseglas och förvaras på sätt ovan stadgas för det fall, att uppehåll i valförrättningen göres.

Om behandlingen av valsedelsförsändelse, som till magistraten inkommit, är särskilt stadgat.

§ 25.

Mom. 1. Sedan valsedlarna ordnats efter partibeteckning, skall inom varje parti, till den utsträckning, som för utseendet av stadgat antal fullmäktige är nödig, genom särskilda sammanräkningar bestämmas ordning mellan namnen å partiets valsedlar.

Vid varje sammanräkning gäller valsedel allenast för ett namn.

§ 25.

Mom. 1. Sedan valsedlarna ordnats efter partibeteckning, skall inom varje parti, till den utsträckning, som för utseendet av stadgat antal fullmäktige är nödig, genom särskilda sammanräkningar bestämmas ordning mellan de namn å partiets valsedlar, vilka, enligt vad i § 24 sägs, avse själva stadsfullmäktigvalet.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Mom. 2. Vid första sammanräkningen gäller valsedel för det namn, som står först å sedeln.

Partiets valsedlar ordnas i grupper så, att sedlar med samma första namn bilda en grupp.

Valsedlarna inom varje grupp räknas, och deras antal utgör gruppens rösttal. Samma tal är också jämförelsetal för det namn, som står först på gruppens valsedlar.

Det namn, vars jämförelsetal är störst, erhåller första platsen i ordningen.

Mom. 3. Vid varje följande sammanräkning gäller valsedel för det namn, vilket, bortsett från namn, som redan erhållit plats i ordningen, står främst å sedeln.

Den eller de grupper, vilkas valsedlar vid närmast föregående sammanräkning gällde för det namn, som erhöll plats i ordningen, upplösas, och nämnda valsedlar ordnas i nya grupper så, att sedlar, som vid den pågående sammanräkningen gälla för ett och samma namn, bilda en grupp; däremot bibehållas övriga befintliga grupper oförändrade.

Valsedlarna inom varje nybildad grupp räknas, och deras antal utgör gruppens rösttal.

För de namn, för vilka finnas gällande valsedlar, beräknas rösttal och jämförelsetal.

Rösttalet för ett namn är lika med rösttalet för den grupp eller sammanlagda rösttalet för de grupper, vilkas valsedlar gälla för namnet.

Jämförelsetalet för ett namn är lika med dess rösttal, där icke grupp av valsedlar, som gälla för namnet, deltagit i besittandet av förut utdelad plats. Har så skett, erhålles namnets jämförelsetal genom att dela dess rösttal med det tal, som motsvarar den del, gruppen tagit i besittandet av plats eller platser, som utdelats (gruppens platstal), ökat med 1, eller, om flera grupper av valsedlar, som gälla för namnet, deltagit i besittandet av förut utdelad plats, med dessa grupper sammanlagda platstal, ökat med 1. Platstalet för en grupp beräknas sålunda, att gruppens rösttal delas med största jämförelsetalet vid sammanräkningen närmast före gruppens bildande.

Det namn, vars jämförelsetal är störst, erhåller plats i ordningen.

Mom. 4. Bråktal, som uppkommer vid delning, beräknas i decimaler, två till antalet. Höjning av den sista decimalsiffran må ej äga rum.

§ 26.

Mom. 1. Skola två eller flera platser besättas, fördelas de mellan de olika partierna sålunda, att platserna, en efter annan, tilldelas det parti,

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

vilket för varje gång uppvisar det största av nedan angivna jämförelsetal. Plats, som blivit *ett parti* tilldelad, besättes genast så, att *partiets* första plats tillerkännes den, vars namn är det första i ordningen inom *partiet*, *partiets* andra plats den, som bär andra namnet i ordningen, *partiets* tredje plats den, som bär tredje namnet i ordningen, och så vidare efter samma grund, ändå att den, som är berättigad till platsen, redan fått sig tillerkänd plats från *ett* eller flera andra *partier*.

Jämförelsetalet är lika med *partiets* rösttal, så länge *partiet* ännu icke fått sig någon plats tilldelad. Därefter beräknas jämförelsetalet för varje gång så, att *partiets* rösttal delas med det tal, som motsvarar antalet av *partiet* tilldelade platser, ökat med 1. Har samma person erhållit platser från två *partier*, skall dock, vid beräkning av det antal platser, som utdelats, vardera platsen anses blott såsom en halv plats; har någon erhållit platser från tre *partier*, anses varje sådan plats såsom en tredjedels plats; och så vidare efter samma grund.

Har *ett parti* redan fått sig tilldelad plats så många gånger, som motsvarar *antalet namn å partiets valsedlar*, varde det från vidare jämförelse uteslutet.

Mom. 2. Skall blott en plats besättas, tillfaller platsen den, vars namn står främst i ordningen inom det parti, som, enligt vad i mom. 1 sägs, har största jämförelsetalet.

§ 27.

Mellan lika rösttal eller jämförelsetal skall, där så erfordras, skiljas genom lottning.

Vid rösternas sammanräknande användas av Konungen fastställda blanketter med anvisningar, och bör vid avfattande av protokoll över stadsfullmäktigval till ledning tjäna formulär, som av Konungen fastställs.

Samtliga valsedlar inläggas, de godkända och de underkända var för sig, i omslag, vilka, innan förrättningen avslutas, förses med minst två närvarandes sigill. De sålunda inlagda valsedlarna skola förvaras intill utgången av den tid, för vilken valet gäller.

§ 28.

Mom. 2. Avgår stadsfullmäktig före den bestämda tjänstgöringstidens utgång, skall, på fullmäktiges anmälan, magistraten vid offentlig, minst åtta dagar förut kungjord förrättning företaga ny röstsammanräkning inom det parti, för vilket den avgångne blivit vald. Blev den

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

avgångne vald för flera *partier*, skall sammanräkningen ske inom *det parti*, från *vilket* plats först *tilldelades* honom.

Vid den nya sammanräkningen tages hänsyn blott till de valsedlar, vilka *gällde* för den avgångnes namn *vid den sammanräkning*, då *namnet tilldelades plats i ordningen*. Varje valsedel gäller såsom hel röst, och röstvärdet skall tillgodoräknas den av de förut ej valda, vilkens namn står främst på sedeln. Den, som erhållit högsta rösttalet, inträde såsom *fullmäktig* i den avgångnes ställe. Mellan lika rösttal *skilje* lotten.

Vid den nya sammanräkningen tages hänsyn blott till de valsedlar, vilka *gällde* för den avgångnes namn *vid den sammanräkning*, då *namnet tilldelades plats i ordningen*. Varje valsedel gäller såsom hel röst. *Med iakttagande av att namn å någon, som blivit genom valet utsedd till stadsfullmäktig, anses såsom obefintligt, skall röstvärdet tillgodoräknas det namn, som står främst av de för den avgångne fullmäktigen särskilt upptagna efterträdarenamnen eller, om sådant namn ej finnes, det namn för själva fullmäktigvalet, som står främst å sedeln, eller om ej heller sådant namn finnes, det namn, som står främst bland samtliga efterträdarenamnen å sedeln.*

Den, som erhållit högsta rösttalet, inträde såsom *fullmäktig* i den avgångnes ställe. Mellan lika rösttal *skilje* lotten.

Efter sammanräkningens avslutande skola valsedlarna åter inläggas under försegling.

Avgår jämväl sålunda utsedd ledamot före den bestämda tjänstgöringstidens utgång, förfares på enahanda sätt; och skall vid den nya röstsammanräkningen såsom förut hänsyn tagas blott till de valsedlar, vilka *gällde* för den först avgångnes namn *vid den sammanräkning*, då *namnet tilldelades plats i ordningen*.

§ 31.

Mom. 1. Val av stadsfullmäktige förrättas under tiden från och med den 16 september till och med den 20 oktober å dag, som magistraten

§ 31.

Mom. 1. Val av stadsfullmäktige förrättas under tiden från och med den 16 september till och med november månads utgång å dag, som magi-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

bestämmer. Val må dock icke äga rum å dag, då landstingsmannaval för straten bestämmer. Val må dock icke äga rum å dag, då landstingsmannastaden förrättas. val för staden förrättas.

Mom. 2. Stadsfullmäktige väljas för fyra år, räknade från och med den 1 januari året näst efter det, då valet skett. I stad, där val sker första gången och icke äger rum under år, då allmänna val av stadsfullmäktige förrättas, skall valet dock icke avse längre tid än till utgången av det år, då sådana allmänna val nästa gång skola äga rum.

Har beslut fattats om ändring av fullmäktiges antal, må i anledning därav särskilt fullmäktigval icke företagas, utan skall staden, intill utgången av det år, då allmänna fullmäktigval nästa gång skola förrättas, företrädas av fullmäktige till det antal, som tidigare blivit bestämt. Lag samma vare, där ändring av fullmäktiges antal påkallas av folkmängdens ökning eller minskning.

Om val av stadsfullmäktige i anledning av ändring i kommunal indelning är särskilt stadgat.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1922.

I stad, där stadsfullmäktige finnas eller skola tillsättas, skall år 1922 å stadgad tid val av hela antalet fullmäktige äga rum. Tjänstgöringstiden för de fullmäktige, som dessförinnan utsetts, skall utgå den 31 december 1922, ändå att de valts för längre tid.

Har fullmäktig, som blivit utsedd enligt äldre lag, avgått före utgången av år 1922, skall vid ledighetens fyllande äldre lag tillämpas.

(Utskottets förslag.)

Formulär 1.

Formulär till valsedel vid stadsfullmäktigval.

<i>Plats för partibeteckning.</i>	

*Valsedelns storlek och antalet rum å sedeln må lämpas efter behovet.
Vänstra sidan är avsedd för fullmäktig- och efterträdarenamn; högra sidan är avsedd för särskilda efterträdarenamn.*

3:o.

Förslag

till

Lag

om ändring i vissa delar av förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm
den 23 maj 1862.

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

Häri genom förordnas, att § 5 mom. 3, § 6 mom. 2, §§ 10—13, § 14 mom. 2 och § 17 i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862 skola erhålla följande ändrade lydelse:

§ 5.

Mom. 3. Röstlängden skall senast den 30 juni vara avlämnad till magistraten. Vad i *lagen om val till riksdagen* stadgas om röstlängds framläggande till granskning och om kungörelse därom, om under rättelse till personer, som i längden upptagits såsom icke röstberättigade, om framställande av anmärkningar mot längden och om underrättelse till den, mot vars rösträtt anmärkning framställts, om prövning av sådana anmärkningar samt om längdens justering ävensom om klagan över magistratens beslut skall äga motsvarande tillämpning.

§ 6.

Mom. 2. Valet av stadsfullmäktige verkställs av de valberättigade inför magistraten i mars månad vart *fjärde* år å dagar, vilka magistraten särskilt för varje valkrets utsätter, samt enligt ordning i övrigt, som magistraten äger bestämma.

En var valberättigad anses tillhöra den valkrets, där han är mantalsskriven, och må ej *utöva rösträtt vid valförrättning för annan valkrets.*

Valbarhet är ej inskränkt inom valkrets.

Ordningen för valkretsarnas sammankallande ombytes dem emellan så, att varje valkrets får i sin tur börja valet.

§ 10.

Mom. 1. Valet sker med slutna sedlar. Därvid skola begagnas valsedlar av vitt papper utan kännetecken.

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

Å valsedel skall ovanför namnen utsättas partibeteckning (partinamn eller annan beteckning i ord för viss grupp av valmän eller för viss meningsriktning).

Namnen skola å valsedeln uppföras i en följd, det ena under det andra, och må utgöra högst dubbelt så många som det antal stadsfullmäktige valet avser.

Valsedeln skall antingen upptaga namnen i en följd, det ena under det andra, eller ock avfattas på sätt formuler 1 vid denna förordning utvisar.

I förra fallet må namnen å valsedeln vara högst dubbelt så många som det antal stadsfullmäktige valet avser. Namnen gälla själva fullmäktigvalet samt, i den mån de därvid icke tagas i anspråk, val av efterträdare åt avgången fullmäktig.

I senare fallet må å sedelns vänstra sida upptagas högst två namn utöver det antal fullmäktige valet avser. Dessa namn skola uppföras vart för sig i de särskilda rummen och gälla själva fullmäktigvalet samt, i den mån namnen därvid icke tagas i anspråk, val av efterträdare åt avgången fullmäktig. För efterträdare valet må dessutom i motsvarande rum å sedelns högra sida uppföras högst två namn för vart och ett av de för själva fullmäktigvalet upptagna namnen. Upptager rum å sedelns högra sida två namn, skola de förekomma det ena under det andra.

Valsedel bör innehålla tydlig uppgift på den eller de utseddäs namn, titel eller yrke och hemvist så ock den beteckning i övrigt, som kan vara nödig för att fullt otvetydigt utmärka, vem eller vilka åsyftas.

Ogill är valsedel:

till vilken använts annat än vitt papper;

å vilken finnes något kännetecken, som kan antagas vara med avsikt där anbragt;

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

vilken saknar partibeteckning eller upptager sådan å annat ställe än ovanför namnen;

vilken icke upptager något giltigt namn.

Är något namn å valsedel överstruket, eller framgår med avseende å något där förekommande namn ej ej fullt otvetydigt, vem som därmed åsyftas, eller upptager valsedel namn på någon, som ej är valbar, anses sådant namn såsom obefintligt. Äro å valsedel upptagna flera namn än ovan är medgivet, anses det eller de sista, övertaliga namnen såsom obefintliga.

Är något namn å valsedel överstruket, eller framgår med avseende å något där förekommande namn ej fullt otvetydigt, vem som därmed åsyftas, eller upptager valsedel namn på någon, som ej är valbar, anses sådant namn såsom obefintligt. Äro å valsedel upptagna flera namn än ovan är medgivet, eller äro namn, som särskilt upptagits för val av efterträdare åt stadsfullmäktig, flera än två, anses det eller de sista, övertaliga namnen såsom obefintliga. För val av efterträdare särskilt upptaget namn, som saknar motsvarande namn för själva fullmäktigvalet, anses såsom obefintligt.

Finns i ett valkuvert två eller flera valsedlar, vare de alla ogilla.

Mom. 2. Val skall fortgå minst två timmar före klockan tre eftermiddagen och minst två timmar efter klockan sju eftermiddagen. Där allmän gudstjänst å valdagen hålles inom staden, göres uppehåll för den tid, gudstjänsten pågår.

Ej må vid valet tal hållas eller tryckta eller skrivna uttåg till de väljande tillåtas inom vallokalen.

Vid valförrättning skola kuvert av ogenomskinligt papper, lika till storlek och beskaffenhet, tillhandahållas valmännen för det ändamål, varom här nedan förmåles. Innan valkuvert utlämnas, skall därå intryckas en stämpel, utvisande den valkrets, för vilken förrättningen äger rum. Blanketter till valsedlar skola jämväl å vallokalen tillhandahållas. Omedelbart före röstningens början skall ordföranden visa de närvarande, att valurnan är tom.

Valmännen äga avgiva sina röster i den tur, de anmäla sig hos ordföranden. Till varje valman utlämnas ett valkuvert.

I vallokalen skola till lämpligt antal finnas avskilda platser, avsedda att möjliggöra för en var att med valhemlighetens bevarande kunna in-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

lägga sin valsedel i kuvertet. För sådant ändamål skola dessa platser vara inrättade med skärmar eller annat dylikt, dock så anordnat, att för såväl valförrättaren som allmänheten är synligt, när en plats är upptagen, och åligger det valförrättaren att vaka över att valmans förehavande där ej må av någon kunna iakttagas.

Valmannen har att vid någon av omförmälda särskilda platser lägga sin valsedel i kuvertet. Sedan valkuvertet tillslutits, överlämnar valmannen utan dröjsmål personligen detsamma till ordföranden. Efter det ordföranden förvissat sig om, att den, vilken avlämnar valkuvertet, är i röstlängden upptagen såsom röstberättigad, ävensom tillsett, att kuvertet är behörigen stämplat, men eljest på utsidan omärkt, nedlägger ordföranden kuvertet i valurnan, i sammanhang varmed i röstlängden vid namnet på den, vars rösträtt utövats, göres anteckning, att rösträtten begagnats. Valman, som på grund av kroppsligt fel är oförmögen att i föreskriven ordning avgiva sin röst, äge att till biträde vid röstningen anlita den, han själv därtill utser.

Valkuvert, som saknar behörig stämpel eller är å utsidan märkt med annat kännetecken, varde ej mottaget.

Om behandlingen av valsedelsförsändelse, som äkta make är berättigad avlämna vid valförrättningen, är särskilt stadgat.

Då uppehåll i valförrättningen sker, skall valurnan omsorgsfullt förseglas under minst två närvarandes sigill samt därefter sättas i säkert förvar; och bör, innan förseglingen vid förrättningens fortsättande borttages, valförrättaren inför öppna dörrar förvissa sig om, att sigillen äro obrutna.

De valmän, som, då uppehåll för gudstjänst eller eljest göres i valet eller valet skall sluta, äro tillstädes i vallokalen eller, om utrymme där saknas, å anvisad plats därtill, men ej då hunnit deltaga i valet, äga rätt att i den ordning, de anmäla sig, avlämna sina valsedlar. När alla, som vid det för valets slut fastställda klockslag äga tillträde till valet, avlämnat sina valsedlar, förklare ordföranden röstningen avslutad.

Där sammanräkning av de avgivna rösterna icke verkställes omedelbart efter det röstningen på sätt nyss nämnts blivit avslutad, skall sammanräkningen påbörjas inom sju dagar därefter samt de avlämnade valkuverten under tiden på betryggande sätt förvaras.

Om behandlingen av valsedelsförsändelse, som till magistraten inkommit, är särskilt stadgat.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

§ 11.

Mom. 1. Sedan valsedlarna ordnats efter partibeteckning, skall inom varje parti, till den utsträckning, som för utseendet av stadgat antal fullmäktige är nödig, genom särskilda sammanräkningar bestämmas ordning mellan namnen å partiets valsedlar.

Vid varje sammanräkning gäller valsedel allenast för ett namn.

Mom. 2. Vid första sammanräkningen gäller valsedel för det namn, som står först å sedeln.

Partiets valsedlar ordnas i grupper så, att sedlar med samma första namn bilda en grupp.

Valsedlarna inom varje grupp räknas, och deras antal utgör gruppens rösttal. Samma tal är också jämförelsetal för det namn, som står först på gruppens valsedlar.

Det namn, vars jämförelsetal är störst, erhåller första platsen i ordningen.

Mom. 3. Vid varje följande sammanräkning gäller valsedel för det namn, vilket, bortsett från namn, som redan erhållit plats i ordningen, står främst å sedeln.

Den eller de grupper, vilkas valsedlar vid närmast föregående sammanräkning gällde för det namn, som erhöll plats i ordningen, upplösas, och nämnda valsedlar ordnas i nya grupper så, att sedlar, som vid den pågående sammanräkningen gälla för ett och samma namn, bilda en grupp; däremot bibehållas övriga befintliga grupper oförändrade.

Valsedlarna inom varje nybildad grupp räknas, och deras antal utgör gruppens rösttal.

För de namn, för vilka finnas gällande valsedlar, beräknas rösttal och jämförelsetal.

Rösttalet för ett namn är lika med rösttalet för den grupp eller sammanlagda rösttalet för de grupper, vilkas valsedlar gälla för namnet.

Jämförelsetalet för ett namn är lika med dess rösttal, där icke grupp av valsedlar, som gälla för namnet, deltagit i besättandet av förut utdelad plats. Har så skett, erhålles namnets jämförelsetal genom att dela dess

§ 11.

Mom. 1. Sedan valsedlarna ordnats efter partibeteckning, skall inom varje parti, till den utsträckning, som för utseendet av stadgat antal fullmäktige är nödig, genom särskilda sammanräkningar bestämmas ordning mellan de namn å partiets valsedlar, vilka, enligt vad i § 10 sägs, avse själva stadsfullmäktigvalet.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

rösttal med det tal, som motsvarar den del, gruppen tagit i besittandet av plats eller platser, som utdelats (gruppens platstal), ökat med 1, eller, om flera grupper av valsedlar, som gälla för namnet, deltagit i besittandet av förut utdelad plats, med dessa gruppers sammanlagda platstal, ökat med 1. Platstalet för en grupp beräknas sålunda, att gruppens rösttal delas med största jämförelsetalet vid sammanräkningen närmast före gruppens bildande.

Det namn, vars jämförelsetal är störst, erhåller plats i ordningen.

Mom. 4. Bråktal, som uppkommer vid delning, beräknas i decimaler, två till antalet. Höjning av den sista decimalciffran må ej äga rum.

§ 12.

Mom. 1. Skola två eller flera platser besättas, fördelas de mellan de olika partierna sålunda, att platserna, en efter annan, tilldelas det parti, vilket för varje gång uppvisar det största av nedan angivna jämförelsetal. Plats, som blivit ett parti tilldelad, besättes genast så, att partiets första plats tillerkännes den, vars namn är det första i ordningen inom partiet, partiets andra plats den, som bär andra namnet i ordningen, partiets tredje plats den, som bär tredje namnet i ordningen, och så vidare efter samma grund, ändå att den, som är berättigad till platsen, redan fått sig tillerkänd plats från ett eller flera andra partier.

Jämförelsetalet är lika med partiets rösttal, så länge partiet ännu icke fått sig någon plats tilldelad. Därefter beräknas jämförelsetalet för varje gång så, att partiets rösttal delas med det tal, som motsvarar antalet av partiet tilldelade platser, ökat med 1. Har samma person erhållit platser från två partier, skall dock, vid beräkning av det antal platser, som utdelats, vardera platsen anses blott såsom en halv plats; har någon erhållit platser från tre partier, anses varje sådan plats såsom en tredjedels plats; och så vidare efter samma grund.

Har ett parti redan fått sig tilldelad plats så många gånger, som motsvarar antalet namn å partiets valsedlar, varde det från vidare jämförelse uteslutet.

Mom. 2. Skall blott en plats besättas, tillfaller platsen den, vars namn står främst i ordningen inom det parti, som, enligt vad i mom. 1 sägs, har största jämförelsetalet.

§ 13.

Mellan lika rösttal eller jämförelsetal skall, där så erfordras, skiljas genom lottning.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Vid rösternas sammanräknande användas av Konungen fastställda blanketter med anvisningar, och bör vid avfattande av protokoll över stadsfullmäktigval till ledning tjäna formulär, som av Konungen fastställles.

Samtliga valsedlar inläggas, de godkända och de underkända var för sig, i omslag, vilka, innan förrättningen avslutas, förses med minst två närvarandes sigill. De sålunda inlagda valsedlarna skola förvaras intill utgången av den tid, för vilken valet gäller.

§ 14.

Mom. 2. Avgår stadsfullmäktig före den bestämda tjänstgöringstidens utgång, skall, på fullmäktiges anmälan, magistraten vid offentlig, minst åtta dagar förut kungjord förrättning företaga ny röstsammanräkning inom *det parti*, för *vilket* den avgångne blivit vald. Blev den avgångne vald för flera *partier*, skall sammanräkningen ske inom *det parti*, från *vilket* plats först *tilldelades* honom.

Vid den nya sammanräkningen tages hänsyn blott till de valsedlar, vilka *gällde* för den avgångnes namn vid *den sammanräkning*, då *namnet tilldelades plats i ordningen*. Varje valsedel gäller såsom hel röst, och röstvärdet skall tillgodoräknas den av de förut ej valda, vilkens namn står främst på sedeln. Den, som erhållit högsta rösttalet, inträde såsom ledamot i den avgångnes ställe. Mellan lika rösttal *skilje* lotten.

Vid den nya sammanräkningen tages hänsyn blott till de valsedlar, vilka *gällde* för den avgångnes namn vid *den sammanräkning*, då *namnet tilldelades plats i ordningen*. Varje valsedel gäller såsom hel röst. *Med iakttagande av att namn å någon, som blivit genom valet utsedd till stadsfullmäktig, anses såsom obefintligt, skall röstvärdet tillgodoräknas det namn, som står främst av de för den avgångne fullmäktigen särskilt upptagna efterträdarenamnen eller, om sådant namn ej finnes, det namn för själva fullmäktigvalet, som står främst å sedeln, eller, om ej heller sådant namn finnes, det namn, som står främst bland samtliga efterträdarenamnen å sedeln.*

Den, som erhållit högsta rösttalet, inträde såsom ledamot i den avgångnes ställe. Mellan lika rösttal *skilje* lotten.

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

Efter sammanräkningens avslutande skola valsedlarna åter inläggas under försegling.

Avgår jämväl sålunda utsedd ledamot före den bestämda tjänstgöringstidens utgång, förfares på enahanda sätt; och skall vid den nya röstsammanräkningen såsom förut hänsyn tagas blott till de valsedlar, vilka gällde för den först avgångnes namn vid den sammanräkning, då namnet tilldelades plats i ordningen.

§ 17.

Stadsfullmäktig väljes för fyra år.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1922.

År 1923 skall å stadgad tid val av hela antalet stadsfullmäktige äga rum. Tjänstgöringstiden för de fullmäktige, som dessförinnan utsetts, skall utgå den 31 mars 1923, ändå att de valts för längre tid.

Har fullmäktig, som blivit utsedd enligt äldre lag, avgått före utgången av mars månad 1923, skall vid ledighetens fyllande äldre lag tillämpas.

---

*(Utskottets förslag.)**Formulär 1.*

Formulär till valsedel vid stadsfullmäktigval i Stockholm.

Plats för partibeteckning.

<i>Plats för partibeteckning.</i>	

Valsedelns storlek och antalet rum å sedeln må lämpas efter behovet.

Vänstra sidan är avsedd för fullmäktig- och efterträdarenamn; högra sidan är avsedd för särskilda efterträdarenamn.

4:o.

Förslag

till

Lag

om ändring i vissa delar av förordningen om landsting den 21 mars 1862.

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

Härigenom förordnas, att § 4, § 5 mom. 2—5, §§ 6—8, 12, 13 och 64 i förordningen om landsting den 21 mars 1862 skola erhålla följande ändrade lydelse:

§ 4.

Valen av landstingsmän och suppleanter äro omedelbara och ske med slutna sedlar.

Vid valen skola begagnas valsedlar av vitt papper utan kännetecken.

Å valsedel *skall ovanför* namnen utsättas partibeteckning (partinamn eller annan beteckning i ord för viss grupp av valmän eller för viss meningsriktning).

Namnen skola å valsedeln uppföras i en följd, det ena under det andra. De må utgöra högst dubbelt så många som det antal landstingsmän, vilka skola utses för valkretsen; skall endast en landstingsman utses för valkretsen, må dock valsedel innehålla tre namn.

Valsedeln skall antingen upptaga namnen i en följd, det ena under det andra, eller ock avfattas på sätt formulär 1 vid denna förordning utvisar.

I förra fallet må namnen å valsedeln vara högst dubbelt så många som det antal landstingsmän, vilka skola utses för valkretsen; skall endast en landstingsman utses för valkretsen, må dock valsedel innehålla tre namn. Namnen gälla själva landstingsmannavalet samt, i den mån de därvid icke tagas i anspråk, val av suppleant för avgången landstingsman.

I senare fallet må å sedelns vänstra sida upptagas högst två namn utöver det antal landstingsmän valet avser. Dessa namn skola uppföras

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

vard för sig i de särskilda rummen och gälla själva landstingsmannavalet samt, i den mån namnen därvid icke tagas i anspråk, val av suppleant för avgången landstingsman. För suppleantvalet må dessutom i motsvarande rum å sedelns högra sida uppföras högst två namn för vard och ett av de för själva landstingsmannavalet upptagna namnen. Upptager rum å sedelns högra sida två namn, skola de förekomma det ena under det andra.

Valsedel bör innehålla tydlig uppgift på den eller de utseddas namn, titel eller yrke och hemvist så ock den beteckning i övrigt, som kan vara nödig för att fullt otvetydigt utmärka, vem eller vilka åsyftas.

Ogill är valsedel:

till vilken använts annat än vitt papper;

å vilken finnes något kännetecken, som kan antagas vara med avsikt där anbragt;

vilken saknar partibeteckning eller upptager sådan å annat ställe än ovanför namnen;

vilken icke upptager något giltigt namn.

Är något namn å valsedel överstruket, eller framgår med avseende å något där förekommande namn ej fullt otvetydigt, vem som därmed åsyftas, eller upptager valsedel namn på någon, som ej är valbar, anses sådant namn såsom obefintligt.

Äro å valsedel upptagna flera namn än ovan är medgivet, anses det eller de sista, övertaliga namnen såsom obefintliga.

Äro å valsedel upptagna flera namn än ovan är medgivet, eller äro namn, som särskilt upptagits för val av suppleant för landstingsman, flera än två, anses det eller de sista, övertaliga namnen såsom obefintliga. För val av suppleant särskilt upptaget namn, som saknar motsvarande namn för själva landstingsmannavalet, anses såsom obefintligt.

Finnas i ett valkuvert två eller flera valsedlar, vare de alla ogilla.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

§ 5.

2. a) Val av landstingsmän förrättas å landet för varje valdistrikt inför den valnämnd, som enligt lagen om val till riksdagen utses för val till riksdagens andra kammare.

Höra delar av samma kommun till olika valkretsar för landstingsmannaval, bildar varje del ett valdistrikt, såvida icke i enlighet med vad nedan sägs ytterligare delning i valdistrikt förekommer.

Kommun, som icke är delad i valdistrikt på sätt nyss är sagt eller i valkretsar för val av kommunalfullmäktige, så ock valkrets som nu nämnts bilda var för sig ett valdistrikt, där icke på grund av bestämmelserna i lagen om val till riksdagen del av kommunen eller del av sådan valkrets utgör valdistrikt vid val till riksdagens andra kammare, i vilket fall sådan del bildar eget valdistrikt jämväl vid landstingsmannaval.

Enligt lagen om val till riksdagen meddelat beslut om distriktsindelning skall, där det icke på anförda besvär undanröjts, träda i tillämpning beträffande landstingsmannaval, som förrättas enligt den under nästpåföljande år upprättade röstlängden.

b) Till valförrättning utfärdas för varje valdistrikt kallelse av valnämndens ordförande i den ordning, som för kallelse till kommunalstämma stadgas.

Om rösträtt och dess utövning gäller med ovan i mom. 1 stadgat undantag vad i fråga om val av kommunalfullmäktige är föreskrivet.

c) Valet skall förrättas tredje söndagen i september månad eller, om ordinarie kommunalstämma i mars månad samma år som valet skall äga rum med minst två tredjedelar av de i omröstningen deltagandes röster så beslutar, å annan dag i september månad.

Val skall fortgå minst två timmar före klockan tre eftermiddagen och minst två timmar efter klockan fem eftermiddagen. Där allmän gudstjänst å valdagen hålles inom kommunen, göres uppehåll för den tid, gudstjänsten pågår. I kungörelse om valförrättning för landstingsmannaval skall tiden för valet noggrant angivas.

d) Ej må vid valet tal hållas eller tryckta eller skrivna upprop till de väljande tillåtas inom vallokalen.

Vid förrättningen skola kuvert av ogenomskinligt papper, lika till storlek och beskaffenhet, tillhandahållas valmännen för det ändamål, varom här nedan förmäles. Innan valkuvert utlämnas, skall därå intryckas

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

en stämpel, utvisande det valdistrikt, för vilket förrättningen äger rum. Blanketter till valsedlar skola jämväl å vallokalen tillhandahållas. Omedelbart före röstningens början skall ordföranden visa de närvarande, att valurnan är tom.

Valmännen äga avgiva sina röster i den tur, de anmäla sig hos ordföranden, därest icke å kommunalstämma beslutits, att valet skall ske efter upprop. Till varje valman utlämnas ett valkuvert.

I vallokalen skola till lämpligt antal finnas avskilda platser, avsedda att möjliggöra för en var att med valhemlighetens bevarande kunna inlägga sin valsedel i kuvertet. För sådant ändamål skola dessa platser vara inrättade med skärmar eller annat dylikt, dock så anordnat, att för såväl valförrättaren som allmänheten är synligt, när en plats är upptagen; och åligger det valförrättaren att vaka över att valmans förehavande där ej må av någon kunna iakttagas.

Valmannen har att vid någon av omförmälda särskilda platser inlägga sin valsedel i kuvertet. Sedan valkuvertet tillslutits, överlämnar valmannen utan dröjsmål personligen detsamma till ordföranden. Efter det ordföranden förvissat sig om, att den, vilken avlämnar valkuvertet, är i röstlängden upptagen såsom röstberättigad, ävensom tillsett, att kuvertet är behörigen stämplat, men eljest på utsidan omärkt, nedlägger ordföranden kuvertet i valurnan, i sammanhang varmed i röstlängden vid namnet på den, vars rösträtt utövats, göres anteckning, att rösträtten begagnats. Valman, som på grund av kroppsligt fel är oförmögen att i föreskriven ordning avgiva sin röst, äge att till biträde vid röstningen anlita den, han själv därtill utser.

Valkuvert, som saknar behörig stämpel eller är å utsidan märkt med annat kännetecken, varde ej mottaget.

Om behandlingen av valsedelsförsändelse, som äkta make är berättigad avlämna vid valförrättningen, är särskilt stadgat.

Då uppehåll i valförrättningen sker, skall valurnan omsorgsfullt förseglas under minst två närvarandes sigill samt därefter sättas i säkert förvar; och bör, innan förseglingen vid förrättningens fortsättande borttages, valförrättaren inför öppna dörrar förvissa sig om, att sigillen äro obrutna.

De valmän, som, då uppehåll för gudstjänst eller eljest göres i valet eller valet skall sluta, eller, om valet skett efter upprop, vid upppropets slut äro tillstädes i vallokalen eller, om utrymme där saknas, å anvisad plats därtill men ej då hunnit deltaga i valet, äga rätt att i den ord-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

ning de anmäla sig avlämna sina valsedlar. När alla, som vid det för valets slut fastställda klockslag äga tillträde till valet, avlämnat sina valsedlar, förklare ordföranden röstningen avslutad.

Omedelbart därefter uttagas valkuverten ur valurnan och räknas öppnade. I det protokoll, som skall föras vid förrättningen, antecknas antalet valkuvert. *Vid avfattande av protokollet bör till ledning tjäna formulär, som av Konungen fastställs.* Valkuverten inläggas härefter i ett eller flera hållfasta omslag, som omsorgsfullt förseglas under minst två närvarandes sigill. De sålunda åsatta sigillen skola därefter i protokollet avtryckas. *Därjämte skall i protokollet angivas antalet omslag, vari valkuverten inlagts.*

Sedan valprotokollet upplästs och dess riktighet bekräftats av ordföranden och två av de närvarande, avslutas förrättningen. Ordföranden insände därefter ofördröjligen till *Konungens befallningshavande dels det eller de förseglade omslag, vari valkuverten äro inlagda, dels ock valprotokollet och röstlängden.* Sker insändandet med allmänna posten, skall försändelsen assureras.

e) *Konungens befallningshavande* skall vid offentlig, i en eller flera av ortens mest spridda tidningar minst sex dagar förut kungjord förrättning sammanräkna de avgivna rösterna. Denna förrättning skall verkställas, så snart omständigheterna det medgiva.

Valets utgång kungöres omedelbart genom uppläsning av *det vid förrättningen förda* protokoll. Med protokollets uppläsning är valet avslutat, varefter *Konungens befallningshavande* genast skall till vederbörande återställa den röstlängd, som för sammanräkningen insänts.

3. a) I stad förrättas valet inför magistraten.

Valet skall förrättas tredje söndagen i september månad eller, därest magistraten så beslutar, närmast därförut infallande lördag.

Om stadsfullmäktige eller i stad, där sådana ej finnas, allmän rådstuga å ordinarie sammankomst i maj månad samma år som valet skall äga rum med minst två tredjedelar av de i omröstningen deltagandes röster så beslutar, må dock valet utsättas till annan dag i september månad.

Val skall fortgå minst två timmar före klockan tre eftermiddagen och minst två timmar efter klockan sju eftermiddagen. *Där allmän gudstjänst å valdagen hålles inom staden, göres uppehåll för den tid, gudstjänsten pågår.* I kungörelsen skall tiden för valet noggrant angivas.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Om kallelse till valförrättningen, om rösträtt och dess utövning gäller med ovan i mom. 1 stadgat undantag vad för allmänna rådstugan är föreskrivet.

I övrigt skall med avseende å valets förrättande i tillämpliga delar gälla vad här ovan i mom. 2 är föreskrivet.

b) I stad, som bildar egen valkrets, skall magistraten sammanräkna rösterna. Där sammanräkningen ej äger rum omedelbart efter röstningens avslutande, skall vid valförrättningen tid och ställe för sammanräkningen tillkännagivas.

För annan stadsvalkrets sammanräknas rösterna av magistraten i den folkrikaste staden; och skola till den myndighet de inom valkretsen i övrigt avlämnade valkuverten jämte röstlängden och valprotokollet ofördröjligen insändas. Sker insändandet med allmänna posten, skall försändelsen assureras. Tid och ställe för sammanräkningen skall minst tre dagar därförut kungöras i en eller flera av ortens mest spridda tidningar.

Sammanräkning av rösterna skall påbörjas inom sju dagar från valförrättningarnas avslutande.

Valets utgång kungöres omedelbart genom uppläsning av protokoll över sammanräkningen. Med protokollets uppläsning är valet avslutat, varefter från annan magistrat inkommen röstlängd genast återställles.

4. Om behandlingen av valsedelsförsändelse, som till *Konungens befallningshavande* eller magistraten inkommit, är särskilt stadgat.

5. Vid rösternas sammanräknande användas av *Konungen fastställda blanketter med anvisningar*, och bör vid avfattande av protokoll över röstsammanräkningen till ledning tjäna formulär, som av *Konungen fastställes*.

Samtliga valsedlar inläggas, de godkända och de underkända var för sig, i omslag, vilka, innan förrättningen avslutas, förses med minst två närvarandes sigill. De sålunda inlagda valsedlarna skola förvaras, till dess valet vunnit laga kraft eller, i händelse av besvär, dessa blivit avgjorda.

§ 6.

1. Sedan valsedlarna ordnats efter partibeteckning, skall inom varje parti, till den utsträckning, som för utseendet av stadgat antal landstings-

§ 6.

1. Sedan valsedlarna ordnats efter partibeteckning, skall inom varje parti, till den utsträckning, som för utseendet av stadgat antal landstings-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

män är nödig, genom särskilda sammanräkningar bestämmas ordning mellan namnen å partiets valsedlar.

män är nödig, genom särskilda sammanräkningar bestämmas ordning mellan de namn å partiets valsedlar, vilka, enligt vad i § 4 sägs, avse själva landstingsmannavalet.

Vid varje sammanräkning gäller valsedel allenast för ett namn.

2. Vid första sammanräkningen gäller valsedel för det namn, som står först å sedeln.

Partiets valsedlar ordnas i grupper så, att sedlar med samma första namn bilda en grupp.

Valsedlarna inom varje grupp räknas, och deras antal utgör gruppens rösttal. Samma tal är också jämförelsetal för det namn, som står först på gruppens valsedlar.

Det namn, vars jämförelsetal är störst, erhåller första platsen i ordningen.

3. Vid varje följande sammanräkning gäller valsedel för det namn, vilket, bortsett från namn, som redan erhållit plats i ordningen, står främst å sedeln.

Den eller de grupper, vilkas valsedlar vid närmast föregående sammanräkning gällde för det namn, som erhöll plats i ordningen, upplösas, och nämnda valsedlar ordnas i nya grupper så, att sedlar, som vid den pågående sammanräkningen gälla för ett och samma namn, bilda en grupp; däremot bibehållas övriga befintliga grupper oförändrade.

Valsedlarna inom varje nybildad grupp räknas, och deras antal utgör gruppens rösttal.

För de namn, för vilka finnas gällande valsedlar, beräknas rösttal och jämförelsetal.

Rösttalet för ett namn är lika med rösttalet för den grupp eller sammanlagda rösttalet för de grupper, vilkas valsedlar gälla för namnet.

Jämförelsetalet för ett namn är lika med dess rösttal, där icke grupp av valsedlar, som gälla för namnet, deltagit i besättandet av förut utdelad plats. Har så skett, erhålles namnets jämförelsetal genom att dela dess rösttal med det tal, som motsvarar den del, gruppen tagit i besättandet av plats eller platser, som utdelats (gruppens platstal), ökat med 1, eller, om flera grupper av valsedlar, som gälla för namnet, deltagit i besättandet av förut utdelad plats, med dessa gruppers sammanlagda platstal, ökat med 1. Platstalet för en grupp beräknas sålunda, att gruppens rösttal delas med största jämförelsetalet vid sammanräkningen närmast före gruppens bildande.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Det namn, vars jämförelsetal är störst, erhåller plats i ordningen.

4. *Bråktal, som uppkommer vid delning, beräknas i decimaler, två till antalet. Höjning av den sista decimalsiffran må ej äga rum.*

§ 7.

1. Skola två eller flera landstingsmannaplatser besättas, fördelas de mellan de olika *partierna* sålunda, att platserna, en efter annan, tilldelas *det parti, vilket* för varje gång uppvisar det största av nedan angivna jämförelsetal. Plats, som blivit *ett parti* tilldelad, besättes genast så, att *partiets* första plats tillerkännes den, vars namn är det första i ordningen inom *partiet*, *partiets* andra plats den, som bär andra namnet i ordningen, *partiets* tredje plats den, som bär tredje namnet i ordningen, och så vidare efter samma grund, ändå att den, som är berättigad till platsen, redan fått sig tillerkänd plats från *ett* eller flera andra *partier*.

Jämförelsetalet är lika med *partiets* rösttal, så länge *partiet* ännu icke fått sig någon plats tilldelad. Därefter beräknas jämförelsetalet för varje gång så, att *partiets* rösttal delas med det tal, som motsvarar antalet av *partiet* tilldelade platser, ökat med 1. Har samma person erhållit platser från två *partier*, skall dock, vid beräkning av det antal platser, som utdelats, vardera platsen anses blott såsom en halv plats; har någon erhållit platser från tre *partier*, anses varje sådan plats såsom en tredjedels plats; och så vidare efter samma grund.

Har *ett parti* redan fått sig tilldelad plats så många gånger, som motsvarar *antalet namn å partiets valsedlar*, varde *det* från vidare jämförelse *uteslutet*.

2. Skall blott en plats besättas, tillfaller platsen den, vars namn står främst i ordningen inom *det parti*, som, enligt vad i mom. 1 sägs, har största jämförelsetalet.

§ 8.

1. Sedan valet av landstingsmän blivit avslutat, skola suppleanter utses sålunda, att för landstingsman, vald för *parti*, som endast tilldelats en plats, företagas två nya sammanräkningar inom *detta parti* samt att för varje annan landstingsman företages en ny sammanräkning inom *det parti*, för *vilket* han blivit vald. Har landstingsman fått sig tillerkänd plats från flera *partier*, anses han vald för *det parti*, från *vilket* plats först *tilldelades* honom.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

De nya sammanräkningarna skola ske i den ordning, vari landstingsmännen blivit valda.

Vid varje ny sammanräkning tages hänsyn blott till de valsedlar, vilka gällde för landstingsmannens namn vid den sammanräkning, då namnet tilldelades plats i ordningen. Varje valsedel gäller såsom hel röst, och röstvärdet skall vid varje ny sammanräkning tillgodoräknas den av de förut ej valda, vilkens namn står främst å sedeln. Den, som erhållit högsta rösttalet, är vald till suppleant.

Vid varje ny sammanräkning tages hänsyn blott till de valsedlar, vilka gällde för landstingsmannens namn vid den sammanräkning, då namnet tilldelades plats i ordningen. Varje valsedel gäller såsom hel röst. Med iakttagande av att namn å någon som blivit genom valet utsedd till landstingsman, anses såsom obefintligt, skall röstvärdet tillgodoräknas det namn, som står främst av de för den ifrågasvarande landstingsmannen särskilt upptagna suppleantnamnen eller, om sådant namn ej finnes, det namn för själva landstingsmannavalet, som står främst å sedeln, eller, om ej heller sådant namn finnes, det namn, som står främst bland samtliga suppleantnamnen å sedeln.

Den, som erhållit högsta rösttalet, är vald till suppleant.

2. Vid valtillfället skall, särskilt för varje landstingsman, bestämmas den ordning, i vilken suppleanterna från *det parti*, för vilket han valts, skola i hans ställe inkallas. Härvid iakttages, beträffande landstingsman, vald för *parti*, som tilldelats endast en landstingsmannaplats, att företräde tillkommer den av suppleanterna, som blivit tidigare vald, samt beträffande annan landstingsman, att suppleant, som utsetts genom den för landstingsmannen företagna sammanräkning, intager plats framför annan suppleant, och att i övrigt företräde tillkommer suppleant, som blivit tidigare vald.

§ 12.

Konungens befallningshavande eller magistrat, som verkställt röstsammanräkning, åligger att utan lösen skyndsamligen låta tillställa var och en landstingsman och suppleant ett utdrag av valprotokollet, i vad det den ene eller den andre rör; gällande detta protokollsutdrag såsom

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

fullmakt för den valde. *Magistraten skall ock inom tre dagar efter röstsammanräkningen* till Konungens befallningshavande insända protokoll över förrättningen, upptagande de personers namn och boningsort, *som blivit till landstingsmän och suppleanter utsedda, med angivande tillika av den ordning, i vilken suppleanterna skola i stället för varje särskild landstingsman till tjänstgöring inkallas.*

Konungens befallningshavande låter i länskungörelserna meddela underrättelse om samtliga valens utgång.

§ 13.

Är någon missnöjd med valet, må han däröver hos Konungen anföra underdåniga besvär; och skall han, vid förlust av talan, sist inom en månad efter den dag, då valet avslutats, ingiva sina till Konungen ställda besvär till Konungens befallningshavande, som genom kungörelse, vilken i en eller flera av ortens mest spridda tidningar införes, utsätter viss kort tid, inom vilken underdånig förklaring över besvären må avlämnas till Konungens befallningshavande, varjämte Konungens befallningshavande, *om röstsammanräkningen verkställts av magistrat, från denna* infortrar de avgivna valseدلarna samt övriga valet rörande handlingar. Sedan den för förklarings avgivande bestämda tid tilländagått har Konungens befallningshavande att besvären jämte de förklaringar, som må hava inkommit, ävensom protokoll över valet, valseدلarna och övriga valet rörande handlingar ofördröjligen till Konungen insända för att i Dess regeringsrätt skyndsamt föredragas och avgöras.

Skiljes den valde från uppdraget, skall Konungens befallningshavande ofördröjligen underrättas.

§ 64.

Vad i denna förordning är stadgat i avseende å magistrat vare i stad, där magistrat ej finnes, gällande om den för sådan stad särskilt tillsatta styrelse.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1922.

(Utskottets förslag.)

Formulär 1.

Formulär till valsedel vid landstingsmannaval.

Plats för partibeteckning.

*Valsedelns storlek och antalet rum å sedeln må lämpas efter behovet.
Vänstra sidan är avsedd för landstingsmänna- och suppleantnamn;
högra sidan är avsedd för särskilda suppleantnamn.*

5:o.

Förslag

till

Lag

om ändring i vissa delar av lagen den 20 maj 1921 med vissa föreskrifter i fråga om val av kommunal-, municipal- och stadsfullmäktige samt av landstingsmän.

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

Härigenom förordnas, att 2, 4 och 7 §§ i lagen den 20 maj 1921 med vissa föreskrifter i fråga om val av kommunal-, municipal- och stadsfullmäktige samt av landstingsmän skola erhålla följande ändrade lydelse:

2 §.

I fall, som i 1 § avses, skall valförrättningen äga rum å vanligt ställe. Endera förrättningsdagen må valet dock äga rum å *annan tillgänglig lokal*, därest valförrättaren med hänsyn till samfärdsförhållandena eller andra *förhållanden* inom kommun eller distrikt prövar detta erforderligt.

4 §.

Där synnerliga skäl därtill äro, må beträffande kommun eller distrikt, som i 1 § avses, valförrättaren utsätta valförrättningen att äga rum jämväl å en påföljande tredje förrättningsdag å *annan tillgänglig lokal* än den, där förrättning å första eller andra förrättningsdagen skall hållas.

Utsättes valet jämlikt denna paragraf att äga rum jämväl å en tredje förrättningsdag, äga föreskrifterna i 3 § tillämpning.

7 §.

Vad i gällande lag föreskrives om de tider på dagen, under vilka valförrättning, som ovan omförmäls, skall minst fortgå, skall äga tillämpning med avseende å var och en av de dagar, å vilka enligt 1—4 §§ förrättning, som där avses, kommer att äga rum.

Å var särskild valdag skola, sedan valmännen avlämnat sina röster, valkuverten uttagas ur valurnan och öppnade räknas. Sedan därefter i det protokoll, som skall vid förrättningen föras, antecknats antalet valkuvert, inläggas dessa i ett *eller flera hållfasta* omslag, som omsorgsfullt

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

förseglas under minst två närvarandes sigill. De sålunda åsatta sigillen skola *därefter* i protokollet avtryckas. *Därjämte skall i protokollet antecknas antalet omslag, vari valkuverten inlagts.*

Sedan valprotokollet för dagen upplästs och dess riktighet bekräftats av ordföranden och två av de närvarande, avslutas förrättningen för dagen.

För varje förrättningsdag insände ordföranden ofördröjligen till *Konungens befallningshavande det eller de förseglade omslag, vari valkuverten inlagts.*

Samtidigt med *omslag, innehållande valkuvert* för sista förrättningsdagen, insände *ordföranden* samtliga protokoll för valet samt *röstlängden.*

Varje försändelse skall, om allmänna posten därvid anlitas, assureras.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1922.

6:o.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 5 och 7 §§ i lagen den 26 november 1920 om val till riksdagen.

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

Häriigenom förordnas, att 5 och 7 §§ i lagen den 26 november 1920 om val till riksdagen skola erhålla följande ändrade lydelse:

5 §.

Rösterna sammanräknas på sätt för val av stadsfullmäktige är stadgat.

Sedan valet av elektor er blivit avslutat, skola suppleanter utses sålunda, att för elektor, vald för *parti*, som endast tilldelats en plats, företagas två nya sammanräkningar inom *detta parti* samt att för varje annan elektor företages en ny sammanräkning inom *det parti*, för *vilket* han blivit vald. Har elektor fått sig tillerkänd plats från flera *partier*, anses han vald för *det parti*, från *vilket* plats först tilldelades honom.

De nya sammanräkningarna skola ske i den ordning, vari elektorerna blivit valda. Vid varje ny sammanräkning tages hänsyn blott till de valsedlar, vilka *gällde* för elektorns namn *vid den sammanräkning*, då namnet tilldelades plats i ordningen. Varje valsedel gäller såsom *hel röst*, och röstvärdet skall vid varje ny sammanräkning tillgodoräknas den av de förut ej valda, vilkens namn står främst å sedeln. Den, som erhållit högsta rösttalet, är vald till suppleant.

De nya sammanräkningarna skola ske i den ordning, vari elektorerna blivit valda. Vid varje ny sammanräkning tages hänsyn blott till de valsedlar, vilka *gällde* för elektorns namn *vid den sammanräkning*, då namnet tilldelades plats i ordningen. Varje valsedel gäller såsom *hel röst*. Med iakttagande av att namn å någon, som blivit utsedd till elektor, anses såsom obefintligt, skall röstvärdet tillgodoräknas det namn, som står främst av de för den ifrågavarande elektorn särskilt upptagna suppleantnamnen eller, om sådant namn ej finnes, det namn för själva elektorsvalet, som står främst å sedeln, eller,

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

om ej heller sådant namn finnes, det namn, som står främst bland samtliga suppleantnamnen å sedeln.

Den, som erhållit högsta rösttalet, är vald till suppleant.

Vid valtilfället skall, särskilt för varje elektor, bestämmas den ordning, i vilken suppleanterna från *det parti*, för *vilket* han valts, skola i hans ställe inkallas. Härvid iakttages, beträffande elektor, vald för parti, som tilldelats endast en elektorsplats, att företräde tillkommer den av suppleanterna, som blivit tidigare vald, samt beträffande annan elektor, att suppleant, som utsetts genom den för elektorn företagna sammanräkning, intager plats framför annan suppleant, och att i övrigt företräde tillkommer suppleant, som blivit tidigare vald.

7 §.

Vid rösternas sammanräknande användas av Konungen fastställda blanketter med anvisningar, och bör vid avfattande av protokoll över elektorsval till ledning tjäna formulär, som av Konungen fastställles.

Samtliga valsedlar inläggas, de godkända och de underkända var för sig, i omslag, vilka, innan förrättningen avslutas, förses med minst två närvarandes sigill. De sålunda inlagda valsedlarna skola förvaras, till dess valet vunnit laga kraft eller, i händelse av besvär, dessa blivit avgjorda.

Magistraten låter utan lösen skyndsamligen tillställa var och en elektor och suppleant ett utdrag av valprotokollet, i vad det den ene eller andre rör; gällande detta protokollsutdrag såsom fullmakt för den valde.

Valets utgång skall kungöras i den ordning, som i fråga om meddelanden från magistraten eljest är bruklig.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1922.

7:o.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 12 § i lagen den 14 juni 1918 om fattigvården.

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

Häri genom förordnas, att 12 § i lagen den 14 juni 1918 om fattigvården skall erhålla följande ändrade lydelse:

1 mom. Ledamöter och suppleanter i fattigvårdsstyrelsen utses bland inom fattigvårdssamhället bosatta svenska män och kvinnor, som fyllt tjugufem år.

Ledamot eller suppleant kan ej vara

a) den som icke råder över sig och sitt gods;
b) den som är förklarad ovärdig att i rikets tjänst vidare nyttjas eller eljest på grund av honom ådömd straffpåföljd icke må utöva allmän befattning eller genom utslag, vilket ännu icke vunnit laga kraft, är dömd till straffpåföljd, varom sist förmåles, eller den som är ställd under framtiden för brott, vilket medför nämnda påföljd;

c) den som är förklarad ovärdig att inför rätta föra andras talan.

Gift kvinna vare ej på den grund, att hon står under mannens målsmanskap, obehörig att utöva uppdrag, varom nu är fråga.

Med hänsyn till ämbets- eller tjänstemannaställning må landshövding, landssekreterare, landskamrerare eller landsfogde icke vara ledamot eller suppleant i fattigvårdsstyrelse; ej heller landsfiskal i fattigvårdsstyrelse inom sitt distrikt. Av kommunen avlönad tjänsteman, som i och för sin befattning är redovisningsskyldig inför fattigvårdsstyrelsen, må icke vara ledamot eller suppleant i samma styrelse.

Beträffande rätt att avsäga sig uppdrag att vara ledamot eller suppleant i *fattigvårdsstyrelse gäller å landet* vad om ledamot eller suppleant i kommunalnämnd och i stad vad om stadsfullmäktig är i kommunallagarna stadgat; dock att kvinna, endast om hon är gift, äger med avseende å uppdrag, varom här är fråga, tillgodonjuta den henne enligt kommunallagarna tillkommande särskilda avsägelserätt.

2 mom. Ledamöter och suppleanter i *fattigvårdsstyrelsen väljas för fyra år, räknade från och med den 1 januari året näst efter det, då valet skett.*

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

I fattigvårdssamhälle, där val sker första gången, skall halva antalet ledamöter och halva antalet suppleanter eller, om antalet icke är jämnt, det antal, som är närmast under hälften, utses för allenast två år, och böra dessa ledamöter och suppleanter, samt de, vilka skola kvarstå i fyra år, utses genom särskilda val.

Särskilt val av ledamöter och suppleanter för kortare tid än fyra år må ock, efter fattigvårdssamhällets beslut, ske, där sådant i anledning av beslutad ökning av antalet ledamöter eller suppleanter varder nödigt, på det att hälften av hela antalet ledamöter och suppleanter, eller, om detta icke är jämnt, det antal, som är närmast över eller under hälften, må kunna utses vartannat år.

Avgår ordinarie ledamot under den för honom bestämda tjänstgörings-tid, anställles fyllnadsval. Den sålunda valde tjänstgör under den tid, som för den avgångne återstått.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1922.

B) att motionen II: 212 icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 16 maj 1922.

På konstitutionsutskottets vägnar:

SAM. CLASON.

Närvarande: Herrar Clason, Hellberg, Reuterskiöld, G. W. Hansson, von Geijer, Lyberg, Stendahl,*) Almqvist,*) C. E. Eriksson,*) Nilsson i Antnäs, K. A. Westman, Bäckström, Andersson i Igelboda, Persson i Fritorp,*) Gustafson i Kasenberg, Fast, Sehlin och Jensen.

---

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservationer:

1:o) av herr *Reuterskiöld*, som ansett, att utskottets yttrande bort hava följande lydelse:

»Föreliggande proposition åsyftar dels att vid kommunalvalen införa den sammanräkningsmetod, som förra året blev gällande vid de politiska valen, dels att upphäva de valda lokala kommunalrepresentationernas hittills gällande successiva förnyelse. Utskottet erinrar beträffande sistnämnda fråga, att den successiva förnyelsen beträffande landstingen, där den skedde på annat sätt än i fråga om de lokala representationerna, redan upphävts och att därvid en bestämd skillnad ansågs föreligga mellan landsting och dessa representationer. Och beträffande frågan om valmetoden erinrar utskottet därom, att den nu föreslagna metoden i proportionsvalssakkunniges förslag var förbunden med dels officiella valförberedelser dels vissa kompletterande föreskrifter i syfte att möjliggöra för den enskilde att rösta ej blott partivis utan även på viss person, oberoende av parti, men att dessa delar av förslaget icke betraktades såsom ofrånkomligt sammankopplade med de övriga, vilka tvärtom ansågos kunna godtagas tills vidare och på försök.

Vad det föreliggande förslaget om den sålunda 1921 försöksvis vid politiska val införda metoden angår, synes det utskottet omöjligt att efter allenast en enda gångs användning av metoden finna densamma slutgiltigt prövad och förty lämplig att även begagna vid de i grunden mera känsliga lokala kommunalvalen. Att för varje år ändra kommunallagarna, finner utskottet betänkligt. Och då det knappast kan betvivlas, att, därest frågan om underpartibeteckning eller annan motsvarande anordning för valsamverkan mellan partier inom kort kommer under slutlig prövning i avseende å politiska val och landstingsval, varom utskottet i annat sammanhang avgivit yttrande, samma fråga även måste prövas med hänsyn till lokala kommunalval, kan utskottet icke avvisa farhågan, att en ändring av kommunallagarna i år i enlighet med propositionen så gott som inbjuder till en ytterligare ändring och förbättring av den nu ofullgångna reformen nästa år. Å andra sidan finner utskottet inga betänkligheter möta mot nuvarande valmetods fortsatta användning även vid årets kommunalval, de lokala såväl som landstingsvalen, och anser sig därför kunna och böra för närvarande avstyrka propositionen i denna del i avvaktan på frågans slutliga prövning i hela dess vidd.

Men om valmetoden t. v. bibehålles, bortfaller den nödvändiga förutsättningen för den successiva förnyelsens avskaffande vid lokala kom-

munalval, då det allmänt erkännes, att genom denna successiva förnyelse olägenheterna av samma metod i ej oväsentlig grad minskas eller bortfalla, och tvärtom skulle i oroväckande grad ökas, om den successiva förnyelsen upphörde utan att metoden ändrades. Härtill kommer emellertid, att, efter utskottets tanke, den successiva förnyelsen borde bibehållas, även om valmetoden ändras. Vad man nämligen med fullt fog kan invända mot avskaffandet av den successiva förnyelsen, låter sig icke vederläggas genom övlig hänvisning till proportionalismens metod i allmänhet, i det att invändningen, som innebär, att med den successiva förnyelsens avskaffande en stor fara uppstår för tvära omkastningar vart fjärde år i den kommunala politiken, omöjligen kullkastas genom erinringen att genom proportionalismen personkontinuiteten säkerställs: det är nämligen icke på bristande personkontinuitet, som faran för tvära omkastningar grundas, utan på möjligheten av omkastad partimajoritet, och ingen proportionalism kan förhindra, att vid ena valet ett ytterlighetsparti, vid det nästa ett annat får absolut majoritet. Tvärtom växer faran härför, ju längre tid det vid ett visst val segrande majoritetspartiet får utan mellankommande nyval verka, men faran minskas, om varje val blott, såsom nu, omfattar halva representationen, varförutom redan valens tätare företagande verkar en större avhållsamhet från ett härskande partis sida att utnyttja sin ofta tillfälliga makt på ett alltför ensidigt sätt. Häremot har man faktiskt intet annat att invända än åberopandet av »valledan», men utskottet, som icke känner sig övertygat om denna valledas varaktighet, sedan normala förhållanden efter hand återinträtt, måste dessutom ifrågasätta, huruvida det kan anses riktigt att söka motverka denna tillfälliga valleda genom åtgärder, som skulle betyda antingen valintressets totala avslappnande i följd av alltför långa mellanrum mellan valen eller dess upplivande genom inbjudan till en ytterlighets- eller ensidighetspolitik, som skulle framkalla ett tryck, vilket tvunge valmännen till deltagande i valen för att bli fria från samma tryck. Utskottet avstyrker därför propositionen även i denna del.

Slutligen kan utskottet ej underlåta att framhålla, hurusom det, på utskottets förslag förra året, emot då framlagda proposition, bibehållna uttryck »kommunen i kommunala angelägenheter tillkommande beslutanderätt», även i årets proposition ändrats på sätt i den förra skett, nämligen så att de här kursiverade orden bortfallit. Utskottet anser visserligen, att resultatet blir detsamma, vare sig orden bortfalla eller bibehållas, men då man förmenat, att deras bortfallande skulle betyda, att uppdrag, som t. ex. av brandstodsföreningar lämnats kommunalstämman, därigenom skulle utan vidare övergå på kommunalfullmäktige, måste ut-

skottet betona, att detta icke blir händelsen, utan beror helt och hållet av uppdragsgivarens gottfinnande, i följd varav utskottet ansett den nuvarande textens bibehållande kunna förebygga en dylik misstolkning.

Med stöd av vad sålunda anförts, hemställer utskottet,

att riksdagen ville, med avslag å propositionen nr 120 och de i ämnet väckta motioner, hos Kungl. Maj:t anhålla om framläggande i ett sammanhang av förnyat förslag till ändrad valmetod vid kommunalvalen med beaktande därvid även av behovet av ordnad valsamverkan mellan partier.»

2:o) vid punkt B) av herrar *G. W. Hansson, Andersson* i Igelboda, *Fast och Jensen*, som anført:

Vid behandling av herr Olssons i Gävle motion, II: 212, vari yrkas sådan förändring i »förordningen om kommunalstyrelse på landet, samt förordningen om kommunalstyrelse i stad den 21 mars 1862, att valen av kommunalfullmäktige och stadsfullmäktige äga rum vid samma valförrättning som landstingmannavalen, eller tredje söndagen i september månad», hava vi på grund av de ändringar och kompletteringar i respektive förordningar, som ett bifall till motionen måst kräva, för närvarande icke ansett oss kunna yrka bifall till densamma.

Det synes oss vara av flera skäl fördelaktigt, att en reform av i motionen antydd riktning företages. Några verkliga hinder för en sådan reforms genomförande hava vi icke ansett förefinnas.

Valdistrikten äro numera desamma för samtliga val. Röstlängderna hava också blivit sammanförda till en enda, varför av dessa skäl intet hinder förefinnes för valens sammanförande till en valförrättning.

Vad beträffar de farhågor, som uttalats, att två val icke skulle medhinnas på en dag, så är även det hindret undanröjt genom bestämmelserna, att val till såväl fullmäktige som landsting kunna utsträckas till två och i vissa fall tre dagar.

Det har i Kungl. Maj:ts proposition gjorts gällande, »att ett sammanförande av valen skulle medföra oreda och förvirring samt bliva en orsak till masskasseringar». Vidare anföres: »I våra mindre städer och synnerligast på landsbygden, där valens sammanförande i och för sig skulle vara mest önskvärt, förefinnes tydligen icke motsvarande resurser för de särskilda valens verkställande under betryggande former vid en och samma förrättning, och valens förläggande till särskilda förrättningar under en och samma dag omöjliggöres på landsbygden redan av den omständigheten, att båda valen skola förrättas inför valnämnden.»

De här anförda skälen äro visserligen värda beaktande, men böra enligt vår mening ej tillmätas sådan betydelse, att de bliva utslagsgivande. Genom att, som i motionen anförts, å såväl valsedlar som valkuvert anges vilket val som avses, kunna anledningar till misstag, vilka annars skulle förekomma, förebyggas. Det föreligger ej anledning befara, att oreda och misstag skola uppstå i större utsträckning i de mindre städerna och å landsbygden än i de större städerna, där redan nu valen av stadsfullmäktige och elektorerna äro sammanförda till en valförrättning.

Några masskasseringar av valsedlar hava oss veterligen icke ägt rum vid dessa sammanförda val, och landsbygdens och småstädernas befolkning är säkerligen lika väl skickad som storstädernas, då det gäller att förstå och tillämpa en reform sådan som den här föreslagna.

För landsbygdens befolkning skulle det innebära väsentliga fördelar att få valen sammanförda till en valförrättning. Särskilt där avstånden till vallokaler äro betydande, ställer det sig synnerligen svårt för valmännen att två gånger under så kort tid som ungefär en månad delta i dessa val. Det föreligger anledning befara, att intresset och deltagandet i det senare valet bliver synnerligen ringa. Ett försvagat deltagande vid de kommunala valen kan lända till verklig skada för den kommunala förvaltningen.

Den omständigheten, att municipalfullmäktigevalen ej kunna sammanföras med de övriga valen, får givetvis ej utgöra något hinder emot en reform, som i övrigt anses önskvärd. Dessa val kunna säkerligen förläggas till en från de övriga något avvikande tidpunkt.

I överensstämmelse med denna vår uppfattning hava vi inom utskottet yrkat en skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om förslag till sådana ändringar i respektive förordningar att, i enlighet med motionens syfte, kommunal- och stadsfullmäktigevalen måtte sammanföras till samma valförrättning som landstingsmannavalen.

På grund av vad sålunda anförts hemställas:

att riksdagen i anledning av förevarande motion måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte låta utarbета och för riksdagen framlägga förslag till sådana ändringar i landstings- och kommunalförordningarna, att val av kommunal- och stadsfullmäktige samt landstingsmän må kunna äga rum vid samma valförrättning.

3:o) av herrar *von Geijer* och *Gustafson* i Kasenberg.

4:o) av herrar *Lyberg*, *Andersson* i Igelboda och *Fast*, som beträffande § 14 mom. 2 och § 31 mom. 1 i förordningen om kommunalstyrelse i stad ansett, att utskottet bort tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag oförändrat.

5:o) av herr *Persson* i Fritorp, som anført:

Vid behandlingen av den kungl. propositionen har jag yrkat, att utskottet med användning av sin motionsrätt måtte inkomma med förslag av den innebörd, att valförrättning skall kunna inställas i sådana fall, då överenskommelse i annan ordning kan träffas.

Jag förmenar, att i ett stort antal landskommuner, där enighet vinnes om gemensam lista, man gärna önskar ett bekvämare sätt att utse kommunalfullmäktige än det nuvarande, vilket ju ej heller lämnar garanti mot obehagliga överraskningar. Olika utvägar äro tänkbara; jag skall bara peka på en, t. ex. om ett visst antal väljare hos K. B. anmäla, att överenskommelse om gemensam lista vore träffad, varpå K. B. kungjorde denna överenskommelse, och om ingen protest mot den ingångna överenskommelsen inom viss tid ingäves, vore densamma utan vidare fastslagen.

Att en dylik anordning vore till fördel icke blott för väljarne utan jämväl för sammanräkningsmyndigheten, torde ligga i öppen dag, och att den i stor utsträckning skulle komma till användning å landsbygden, är min bestämda övertygelse, och jag har härmed velat hålla detta spörsmål vid liv.

Mot den successiva förnyelsens avskaffande för våra kommunala representationer hyser jag starka betänkligheter och instämmer därvid delvis uti vad herr Reuterskiöld i sin reservation anført, och alldeles särskilt yrkar jag, att vare sig den av Kungl. Maj:t eller utskottet föreslagna ändringen i § 42 i förordningen om kommunalstyrelse på landet icke måtte av riksdagen bifallas.

6:o) vid punkt A) av herr *Fast*, som anført:

Då jag inom utskottet hemställt om avslag å den av herr *Lyberg* m. fl. väckta motionen I: 121, får jag som stöd för detta mitt anslagsyrkande anföra:

Även om de nuvarande tillvägagångssätten för partiernas samgående vid kommunala val äro bristfälliga, hava de dock ej avhållit från sådant samgående, där en allmän och bestämd önskan därom föfunnits.

Genom godtagandet av herr Lybergs motion, om upptagande å valsedeln av särskilda efterträdarenamn för vart och ett av de å själva valet avsedda namnen, kommer det att krävas mera tillgång på för kommunalförvaltningen dugliga personer än som nu kräves, då första återstående namnet på valsedeln blir ersättare, oavsett vilket namn som avgått från valsedeln. Det torde kunna ifrågasättas, om denna rika tillgång på för kommunalförvaltningen lämpliga personer, som utskottets förslag kräver, verkligen är tillfinnandes uti kommunerna.

Användandet av valsedeln med särskilda efterträdarenamn torde icke begränsa sig till endast de fall, då överenskommelse mellan partierna träffats om samgående. Detta kommer att medföra, att valsedlar av helt olika typer utdelas vid valen och åstadkomma förvirring och oreda bland väljarna samt förorsaka svårigheter för dem, som hava valförrättningen om hand.

Genom utdelandet och användandet av tvenne så vitt skilda valsedelstyper, vilka till följd av olika uppställning komma att bli varandra helt olika även i storlek, kan det ifrågasättas, om valhemligheten blir fullt betryggande. Visserligen finnes i förordningarna numera inget stadgande om valsedels storlek, men några skäl för större avvikelser från den sedvanliga hava icke förefunnits, varför de också varit rätt lika, trots att bestämmelser om valsedels storlek saknats i författningarna. Utskottet hava icke blott medgivit denna nya valsedelstyps användande vid kommunalfullmäktigeval, utan även förordat dess införande vid val av stadsfullmäktige i samtliga städer samt vid elektors- och landstingsmannaval.

Varken de sakkunniga eller Kungl. Maj:t ha ansett sig böra förorda här ovan berörda av utskottet föreslagna åtgärder. Även om utskottet haft tillgång på verkligt sakkunnigt folk, har brådskan inom utskottet under riksdagens sista skede varit så stor, att möjlighet till förbiseenden vid lagtextens utformande kan förefinnas.

Några så starka skäl för av utskottet föreslagna åtgärder i berört avseende hava icke anförts, att riksdagen nu bör antaga det motionsledes framförda förslaget, som i icke oväsentliga punkter är från propositionens lagtext avvikande.

Härtill kommer, att frågan om underpartibeteckningar och officiella förberedelser vid val ännu icke varit föremål för riksdagens prövning, men har riksdagen hos Kungl. Maj:t begärt förslag härom. Utan att taga ställning till dessa frågor har jag velat erinra om att de stå i sådant sammanhang till den här berörda frågan om särskilda efterträdarenamn vid val, att dessa frågor borde av riksdagen gemensamt prövas.

Jag får med stöd av vad ovan anförts hemställa:

att riksdagen måtte, med avslag å herr Lybergs motion I: 121 och vad utskottet i anledning av densamma hemställt, bifalla Kungl. Maj:ts förslag oförändrat i följande punkter:

Förordningen om kommunalstyrelse på landet §§ 29, 30 och 32.

Förordningen om kommunalstyrelse i stad §§ 24, 25 och 28.

Förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm §§ 10, 11 och 14.

Förordningen om landsting §§ 4, 6 och 8.

Förslaget till lag om ändrad lydelse av 5 och 7 §§ i lagen den 26 november 1920 om val till riksdagen § 5.

7:o. vid punkt A) av herr Stendahl, som ansett, att den av herr Lyberg m. fl. väckta motionen I: 121 bort av utskottet avstyrkas.